

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет

Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

на тему

**Облік і аудит оборотного капіталу та економічний аналіз
ефективності його використання**

Виконала: студентка 4 курсу, групи ОО(з)-41
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Стеренчак Наталія Вікторівна

Керівник: к.е.н., доц. **Шкроміда В.В.**

Рецензент: к.е.н., доц. **Русин Р.С.**

Івано-Франківськ – 2024 р.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування
Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____
(підпис)

Баланюк І.Ф.
(прізвище, ініціали)

« 29 » листопада 2023 р.

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТКИ
Стеренчак Наталії Вікторівни**

1. Тема роботи: **Облік і аудит оборотного капіталу та економічний аналіз ефективності його використання**

керівник роботи: к.е.н., доцент Шкроміда Віталій Васильович

2. Перелік питань, які потрібно розробити:

- дослідити економічний зміст понять «оборотний капітал» і «оборотні активи» та описати їх значення у діяльності виробничого підприємства;
- розглянути класифікаційні ознаки оборотного капіталу як об'єкта обліку, аудиту та аналізу;
- проаналізувати та узагальнити систему існуючих оцінок оборотних активів підприємства;
- висвітлити методику обліку запасів на діючому виробничому підприємстві;
- розглянути порядок та особливості обліку дебіторської заборгованості;
- визначити напрямки удосконалення обліку грошових коштів та грошових документів;
- розглянути і описати особливості проведення аудиту оборотних активів підприємства;
- здійснити аналіз наявності та рівня ефективності використання оборотного капіталу на підприємстві.

3. Дата видачі завдання _____ 04.12.2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Розділ 1. Теоретичні основи обліку, аудиту та аналізу оборотного капіталу господарюючого суб'єкта	17.02.2024 р.	
2	Розділ 2. Особливості обліку оборотного капіталу у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів»	18.03.2024 р.	
3	Розділ 3. Особливості аудиту та аналізу оборотного капіталу на виробничому підприємстві	19.04.2024 р.	

Студентка

Наталія СТЕРЕНЧАК

Керівник роботи

Віталій ШКРОМИДА

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Кафедра обліку і оподаткування

ВІДГУК

наукового керівника, доцента, кандидата економічних наук

Шкромиди Віталія Васильовича

на кваліфікаційну роботу студентки 4-го курсу групи ОО(з)-41

Стеренчак Наталії Вікторівни

на тему

«Облік і аудит оборотного капіталу та економічний аналіз ефективності його використання»

Ринкові перетворення, які здійснюються в державі протягом останніх років, вимагають від вітчизняних підприємств провадити самоокупну діяльність, що в результаті породжує значимість величини і структури власного майна їх господарювання, зокрема оборотного капіталу. Мета дипломної роботи полягає в розробці практично значимих пропозицій щодо вдосконалення методики організації і ведення бухгалтерського обліку, здійснення аудиту і проведення аналізу оборотного капіталу підприємства, враховуючи його специфіку роботи.

Об'єктом дослідження обрано фінансово-господарську діяльність ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів». У першому розділі «Теоретичні основи обліку, аудиту та аналізу оборотного капіталу господарюючого суб'єкта» досліджуються теоретичні основи оборотного капіталу як економічної категорії та його значення у діяльності підприємства; існуюча класифікація оборотного капіталу для потреб обліку і аудиту; нормативно-правова база і організаційні основи обліку та аудиту оборотного капіталу з метою прийняття рішень.

У другому розділі «Особливості обліку оборотного капіталу у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» вивчено особливості синтетичного і аналітичного обліку оборотного капіталу фабрики, а саме запасів, грошових коштів та дебіторської заборгованості; особливості відображення оборотного капіталу у звітності підприємства з метою прийняття виважених управлінських рішень.

У третьому розділі «Особливості аудиту та аналізу оборотного капіталу на виробничому підприємстві» розглянуто особливості проведення аудиту оборотного капіталу підприємства та використання прийомів аналізу, а також здійснено аналіз наявності і ефективності використання оборотного капіталу підприємства.

Кваліфікаційна робота Стеренчак Наталії Вікторівни на тему «Облік і аудит оборотного капіталу та економічний аналіз ефективності його використання» є завершеним, самостійно проведеним науковим дослідженням, за змістом та оформленням відповідає всім вимогам, а її авторка заслуговує на присвоєння першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування».

Оцінка: заслуговує високої позитивної оцінки.

Науковий керівник,
кандидат економічних наук
доцент кафедри обліку і оподаткування
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника

В. В. Шкроміда

«31» травня 2024 р.

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет

Кафедра обліку і оподаткування

РЕЦЕНЗІЯ НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ

студентки 4-го курсу групи ОО(з)-41 Стеренчак Наталії Вікторівни
на тему «Облік і аудит оборотного капіталу та економічний аналіз ефективності
його використання»

Для ефективного управління діяльністю підприємства його власники й управлінці повинні мати економічну інформацію, яка відповідає їхнім потребам. Формування такої достовірної, точної, оперативної та повної інформації відбувається у системі бухгалтерського обліку. Однією з її важливих частин, яка потребує особливої уваги, є облік оборотного капіталу підприємства, а також його відображення у звітності. Це пов'язано з тим, що саме від оборотного капіталу, його правильного обліку та аналізу залежить фінансово-майновий стан та ефективність діяльності підприємства. З таких міркувань, можна вважати, що обрана тема дипломного дослідження є актуальною.

Самостійні розробки і пропозиції автора. На теоретичному рівні автор запропонувала уточнення сутності «оборотний капітал» як об'єкта бухгалтерського обліку, тобто це предмети діяльності, що використовуються у процесі функціонування підприємства та від величини яких залежить оборотність діяльності та величина фінансового результату. На практичному рівні внаслідок проведених аналітичних процедур було запропоновано рекомендації щодо покращення рівня ефективності використання наявного оборотного капіталу у фабриці пластмасових виробів.

Загальний висновок. Кваліфікаційна робота Стеренчак Наталії Вікторівни на тему «Облік і аудит оборотного капіталу та економічний аналіз ефективності його використання» виконана відповідно до вимог, які ставляться до такого виду наукових робіт, допускається до захисту з високою позитивною оцінкою, а її автор заслуговує на присвоєння першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування».

Рецензент,
кандидат економічних наук
доцент кафедри економічної кібернетики
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника

Русин Р.С.

31 травня 2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ГОСПОДАРЮЮЧОГО СУБ'ЄКТА	
1.1. Сутність і значення оборотного капіталу у діяльності підприємства	6
1.2. Класифікація оборотного капіталу господарюючого суб'єкта з метою його обліку, аудиту та аналізу	12
1.3. Оцінка оборотних активів підприємства: вітчизняна і зарубіжна практика	18
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ У ПАТ «ПІДВОЛОЧИСЬКА ФАБРИКА ПЛАСТМАСОВИХ ВИРОБІВ»	
2.1. Порядок обліку матеріальних запасів на виробничому підприємстві	26
2.2. Особливості обліку грошових коштів та дебіторської заборгованості на фабриці пластмасових виробів	35
2.3. Методика відображення складових оборотного капіталу у звітності підприємства	45
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ НА ВИРОБНИЧОМУ ПІДПРИЄМСТВІ	
3.1. Особливості аудиту оборотного капіталу підприємства та порядок використання прийомів аналізу	51
3.2. Аналіз наявності та ефективності використання оборотного капіталу підприємства	57
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	68
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Сучасні умови господарювання підкреслюють важливість оборотних активів, які становлять суттєву частину майна будь-якої компанії. Необхідність постійної наявності оборотних засобів у формі матеріальних ресурсів для нормального функціонування виробництва на підприємстві важлива. Використання цих активів призводить до збільшення витрат на виробництво, але й сприяє створенню готової продукції, яка у свою чергу генерує прибуток. Отже, оборотні активи відіграють ключову роль у визначенні фінансового стану підприємства і його прибутковості.

Вдосконалення методики бухгалтерського обліку та аудиту оборотних активів є надзвичайно важливим для кожного підприємства. Ефективне використання цих активів має вирішальне значення для фінансового стану компанії і успішного функціонування її виробничих процесів. Оптимізація оборотних активів дозволяє забезпечити безперебійне виробництво та підтримати фінансову стабільність. Тому, розробка та вдосконалення відповідних методик є одним із пріоритетних завдань для керівництва підприємства.

Вітчизняні науковці, такі як Бутинець Ф.Ф., Задорожний З.В., Крупка Я.Д., Нашкерська Г.В., Сокіл Я.В. та інші, разом із зарубіжними авторами-науковцями, такими як Бланк І., Брейлі Р., Мэтьюс М.Р., Майерс С. та інші, внесли суттєвий внесок у розвиток теоретичних та практичних основ обліку оборотних активів. Хоча було проведено численні дослідження, питання теоретичних основ оборотних активів залишаються недостатньо вивченими і потребують подальшого наукового дослідження.

Об'єктом дослідження обрано діючу систему обліку і звітності наявного оборотного капіталу у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних і практичних основ обліку, аудиту та економічного аналізу оборотного капіталу у вітчизняній обліковій практиці.

Метою дипломної роботи є дослідження теоретичного та практичного досвіду методики і організації обліку та аудиту наявного оборотного капіталу виробничого підприємства, а також економічного аналізу ефективності його використання з метою формування рекомендацій удосконалення з врахуванням галузі виробництва.

Для досягнення поставленої мети розв'язані наступні **завдання**:

- уточнено економічну сутність поняття оборотного капіталу та визначено їх ототожнить з необоротними активами;
- розглянуто класифікаційні ознаки оборотного капіталу як об'єкта обліку, аудиту та економічного аналізу;
- описано та узагальнено систему існуючих оцінок оборотних активів підприємства;
- досліджено методику обліку запасів на діючому виробничому підприємстві;
- розглянуто порядок обліку дебіторської заборгованості та особливості її погашення;
- запропоновано напрямки удосконалення обліку грошових коштів та їх зберігання;
- досліджено особливості проведення аудиту оборотного капіталу підприємства;
- проведено аналіз наявності та рівня ефективності використання оборотного капіталу на підприємстві.

Інформаційною базою проведеного дослідження є: нормативно-законодавчі акти, періодична наукова література, облікові документи і фінансова звітність ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів».

Методи дослідження. Теоретичні дослідження включали застосування методів індукції та дедукції для визначення ролі оборотного капіталу в системі обліку, аудиту та економічного аналізу. Історичний та логічний методи порівняння, а також аналіз і синтез використовувалися для дослідження рахунків з обліку оборотного капіталу, а також для аналізу впливу факторів на

їх зміну. В процесі аналізу формування та використання оборотного капіталу застосовувалися статистичні порівняння, а також методи обробки та узагальнення даних, включаючи графічне зображення, щоб здійснити детальний аналіз цих процесів.

Отримані результати мають **практичне застосування** у впровадженні рекомендацій з організації та методики обліку та аудиту, а також у проведенні економічного аналізу оборотних активів у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів».

Обсяг і структура роботи. Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків і узагальнень, додатків та списку використаної літератури. Обсяг дипломної роботи становить 73 сторінки друкованого тексту. Робота містить 11 таблиць, 6 рисунків, 66 джерел літератури та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ГОСПОДАРЮЮЧОГО СУБ'ЄКТА

1.1. Сутність і значення оборотного капіталу у діяльності підприємства

Для здійснення будь-якої фінансово-господарської діяльності необхідно мати у своєму розпорядженні відповідні виробничі засоби в достатній кількості. Майно і цінності, що належать підприємству, називаються його активами або капіталом. Капітал є ключовою складовою господарської діяльності підприємства та може формуватися за рахунок власних або залучених джерел фінансування. Зазвичай під капіталом розуміють загальну вартість засобів у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, які інвестуються у формування активів з метою отримання прибутку.

У спеціалізованій літературі висвітлюється різноманітність класифікацій капіталу підприємства. Згідно з функціональним призначенням, капітал господарюючого суб'єкта поділяється на дві основні групи: необоротний і оборотний. Згідно зі стандартами бухгалтерського обліку, до складу оборотного капіталу включаються такі елементи, як гроші та їх еквіваленти, що не мають обмежень у використанні, запаси, готова продукція, дебіторська заборгованість, а також інші оборотні активи підприємства, які призначені для реалізації або споживання протягом операційного циклу або впродовж дванадцяти місяців з дати балансу.

Термін «оборотний капітал» вперше з'явився в спеціалізованій економічній літературі на початку ХХ століття.

Різні вчені-економісти по-різному трактують сутність поняття «оборотний капітал», що залежить від конкретного етапу розвитку економіки. Хоча термін «оборотний капітал» був найбільш поширеним, з розвитком ринкової економіки почали використовувати такі поняття, як «оборотні активи», «оборотні фонди», «оборотні засоби» та «поточні активи». Ці терміни часто плутають через неправильний переклад наукових робіт. Незважаючи на спільні риси, кожне з цих понять має свої особливості та відмінності.

Пропонуємо проаналізувати різноманітні наукові підходи до визначення сутності оборотного капіталу підприємства.

Таблиця 1.1

Трактування «оборотного капіталу» різними вченими-економістами

№	Автор	Визначення
1	Блажевич О.Г. [4, с. 32]	Оборотний капітал – це грошові кошти, які вкладені для створення оборотних фондів та фондів обігу з метою забезпечення безперервного процесу виробництва і реалізації продукції
2	Бланк І.А. [5, с. 161]	Оборотний капітал – ресурси, які належать підприємству та які буде перетворено на гроші чи використано іншим шляхом протягом року з дати складання бухгалтерського балансу.
3	Бутинець Ф.Ф. [7, с. 216]	Оборотний капітал – сукупність матеріально-майнових цінностей підприємства, що забезпечують поточну виробничо-збутову діяльність підприємства та повністю споживаються протягом одного виробничо-комерційного циклу.
4	Єрмач Н.Б. [13, с. 78]	Оборотний капітал – капітал, що споживається у ході виробничого процесу протягом року або звичайного операційного циклу, що перевищує 12 міс. через специфіку технологічного виробництва, і тому такі, що повністю переносять свою вартість виготовленої продукції.
5	Демченко Т.А. [12, с. 223]	Оборотний капітал – сукупність оборотних фондів і фондів обігу підприємства, які використовуються для фінансування його поточної господарської діяльності і виражені в грошовій оцінці.
6	Ілляш С.Д. [18, с. 35]	Оборотний капітал – це мобільна частина майна господарюючого суб'єкта, тобто вся вартість тих оборотних активів, які при нормальних умовах роботи протягом календарного року (або навіть коротшого періоду) перетворюються в грошові кошти внаслідок отримання виручки від реалізації продукції, обігу цінних паперів і т.д.
7	Кірейцев Г.Г. [22, с. 120]	Оборотний капітал – грошові кошти та мобільні активи, які перетворюються в засоби платежу впродовж одного виробничого циклу, що забезпечує безперебійність процесу постання і виробництва, обороту та отримання прибутку.
8	Лищенко О.Г. [27, с. 114]	Оборотний капітал – це засоби, які інвестовані підприємством в поточні виробничі операції під час кожного операційного циклу.
9	Нашкерська Г.В. [38, с. 256]	Оборотний капітал – група мобільних активів із терміном використання до одного року, які безпосередньо обслуговують операційну діяльність і внаслідок високого рівня їх ліквідності мають забезпечувати платоспроможність підприємства за поточними фінансовими зобов'язаннями.
10	Павленко О.П. [40, с. 98]	Оборотний капітал – це такі активи, які фірма в найближчому майбутньому часі збирається перетворити в грошові кошти.

11	Пеняк Ю.С. [47, с. 317]	Оборотний капітал – це сукупність майнових цінностей компанії, що обслуговують поточний виробничо-господарський процес, які повністю споживаються впродовж одного операційного циклу.
12	Сапожник Н.Г. [55, с. 173]	Оборотний капітал – це фінансові ресурси, вкладені в об'єкти підприємства, використання яких здійснюється або в рамках одного відтворювального циклу, або в рамках відносно короткого відрізка часу.
13	Фабіянська В.Ю. [60, с. 360]	Оборотний капітал – це мобільний капітал, що є грошовими коштами підприємства або можуть бути перетворені в них протягом року або одного виробничого циклу.
16	Сікора І. [56, с. 15]	Оборотний капітал – сукупність матеріально-речовинних цінностей і грошових коштів підприємства, які беруть участь у створенні продукції, майже цілком споживаються у виробничому процесі і свою вартість повністю переносять на виробничий продукт протягом операційного циклу або 12 місяців з дати балансу.
17	Фурса О.С. [63, с. 129]	Оборотний капітал – це сукупність коштів фірми, авансованих в оборотні фонди і фонди обігу для забезпечення безперервності процесу постачання, виробництва та реалізації продукції.

Аналіз даних, представлених у таблиці 1.1, дозволяє виокремити кілька підходів до визначення сутності поняття «оборотний капітал».

Перша група авторів, Демченко Т.А. та Кіреїцев Г.Г., трактує оборотний капітал як сукупність оборотних фондів підприємства та фондів обігу або авансованих у них коштів. Це визначення розкриває оборотний капітал як вартісну категорію. Оборотні фонди включають виробничі запаси, незавершене виробництво, витрати майбутніх періодів та напівфабрикати власного виробництва, тоді як до фондів обігу входять готова продукція, товари, дебіторська заборгованість та грошові кошти [11, 22].

Визначення оборотного капіталу, що підкреслюють його грошову природу, можна знайти у працях таких науковців, як Кіперман Г., Крупка Я.Д. та Нашкерська Г.В. [21, 26, 38]. Схожі за змістом визначення, але з уточненням щодо використання оборотного капіталу протягом одного операційного циклу, надають Пеняк Ю.С. і Пушкар М.С., які вважають оборотний капітал грошовими коштами, їх еквівалентами та іншими активами компанії [42, 52].

Серед вчених, таких як Бланк І.О., Бутинець Ф.Ф., Єрмач Н.Б., Ілляш С.Д., Кваша Н.В., найпоширенішою точкою зору щодо оборотного капіталу є їх

розуміння як сукупності матеріальних цінностей, які використовуються для поточної господарської діяльності підприємства та повністю споживаються протягом одного операційного циклу [5, 7, 13, 18, 20].

У дослідженнях Коваленка В.В. та Пилипенко І.І. оборотний капітал розглядається як натурально-речовинна субстанція, яка переносять свою вартість на виготовлену продукцію [24, 43]. У той же час, згідно з умовами товарно-грошових і комерційних відносин, матеріальні засоби підприємств виражаються не лише в натуральних, але і в вартісних формах. Крім того, деякі науковці, такі як Палій В.Ф. та Палій В.В., вважають, що термін «оборотний капітал» не відображає повну картину, оскільки економічні ресурси підприємства мають більший обсяг, ніж просто оборотні активи [41]. Тому вони рекомендують використовувати термін «капітал» для опису оборотних активів, оскільки вони є частиною загального капіталу фірми і відображають джерела їх фінансування.

В економічній літературі, таких авторів як Задорожний З.В., Крісус М.Н., Усач С.А. і інших, терміни «оборотний капітал» та «оборотні засоби» часто розглядалися як еквівалентні поняття оборотних фондів і фондів обігу [15, 25, 59].

У своїх дослідженнях Антоненко І.В. та Нич О.І. зосереджуються на питанні відмежування суміжних категорій, наголошуючи, що кожна з них має свою унікальну сутність і відображає різні економічні поняття. Вони вважають головною відмінністю між оборотними активами та оборотним капіталом термін періоду функціонування: для оборотних активів це один календарний рік або кругооборот, а для оборотного капіталу – один календарний рік або один операційний (господарський) цикл. Вони також вказують, що поняття «оборотні засоби» є неточним перекладом і вважають його неправильним. Автори розглядають економічну категорію «оборотний капітал» як комплексну, оскільки вона включає в себе всі інші поняття [1, с. 135-136].

У своїх дослідженнях колектив авторів Бондаренко О.С. та Василенко В.О. розглядали історію та сутність терміну «оборотний капітал», а також його

зв'язок з іншими категоріями. Вони вказують на основну відмінність між оборотними активами і оборотним капіталом – оборотні активи споживаються у процесі виробництва і надання послуг, тоді як оборотний капітал підприємства вже авансований у виробництво і не споживається, що робить його проміжною складовою між активом і пасивом бухгалтерського балансу [6, 8].

У роботах Васильків Л.С. поняття «оборотні активи», «оборотні кошти» і «оборотний капітал» розглядаються як ідентичні. Він визначає їх як активи підприємства, які періодично оновлюються для забезпечення поточної діяльності, інвестиції в які здійснюються протягом одного року або виробничого циклу [9, с. 74]. Сучасні дослідники, такі як Поддєрьогін А.М. і Примаєк Т.О., також розглядають поняття «оборотні активи» і «оборотний капітал» як ідентичні, виходячи з їх змісту [44, 50].

Погоджуємося з твердженням, що об'єднання обліково-економічних понять про оборотний капітал може ускладнити процес планування і керування ними.

За думкою Сікора І., оборотний капітал є сукупністю матеріальних і фінансових активів, які відтворюються шляхом структурної трансформації для безперервного кругообігу вартості, з метою постійного підтримання процесу постачання, виробництва, отримання прибутку та забезпечення нормальної ліквідності підприємства. Вони повинні бути повністю використані протягом одного року або операційного циклу. Науковець розглядає комбінацію пасивної форми оборотного капіталу та активної форми оборотних активів як основу для створення категорії «оборотний капітал» [56].

Згідно з думкою економістки Фальченко О.О., поняття «оборотний капітал» не збігається з поняттям «оборотні активи» у відповідності до міжнародних та національних стандартів бухгалтерського обліку. Вона вважає, що оборотний капітал має сутність у вміщених у нього грошових коштів, які повністю споживаються або реалізуються протягом одного виробничого циклу

або 12 місяців. Це сприяє безперервності виробничо-комерційного циклу та забезпечує достатню ліквідність і прибутковість підприємства [61].

Таким чином, відмінність між дослідженими поняттями і категоріями полягає в наступному:

1. Наведені категорії «оборотний капітал» і «оборотні активи» є різними і самостійними. Їх не слід ототожнювати, оскільки вони мають різні характеристики:

– складові елементи, тобто оборотний капітал включає поточні фінансові інвестиції, що не входять до складу оборотних активів;

– термін функціонування. Для оборотного капіталу фірми визначається на один рік або кругообіг, в той час як для оборотних активів – на один рік або операційний цикл;

– функціональне використання. Оборотні активи використовуються у виробництві, тоді як оборотний капітал авансований у постачання і виробництво, і не витрачаються або не споживаються, що робить їх проміжною ланкою між активами і пасивами бухгалтерського балансу.

2. Ототожнення категорій «оборотні активи» і «оборотний капітал» у компанії неправильне. Оборотний капітал є джерелом формування складових оборотних активів і відображається у пасиві балансу, тоді як оборотні активи вказують на характер їх розміщення і є частиною активу балансу.

Узагальнюючи підходи з економічної, фінансової та бухгалтерської перспективи, «оборотний капітал» можна визначити як фінансові та матеріальні ресурси підприємства, які використовуються у виробничому процесі та призначені для продажу чи споживання протягом одного операційного циклу або одного року з дати балансування, забезпечуючи безперервність виробничо-комерційного циклу.

1.2. Класифікація оборотного капіталу господарюючого суб'єкта з метою його обліку, аудиту та аналізу

Оборотний капітал підприємства складається з різноманітних елементів, кожен з яких має свої особливості та специфіку, попри загальні основні характеристики. Хоча ці відмінності можуть здаватися незначними, вони відіграють важливу роль в управлінні та використанні оборотного капіталу. Тому важливо класифікувати окремі елементи оборотного капіталу за певними економічними ознаками, що включають різні види майна та цінностей підприємства. Науково обґрунтована класифікація елементів оборотного капіталу є ключовою для оцінки фінансового стану компанії, ведення їх обліку та забезпечення їх ефективного використання.

На сьогоднішній день в економічній науці існують різні класифікаційні ознаки оборотного капіталу. Це зумовлено наявністю в економічній теорії та практиці більш ніж сотні визначень, які описують формування і використання капіталу, а також термінів, що характеризують його окремі види.

Щоб глибше зрозуміти категорію «оборотний капітал», необхідно розглянути його детальну класифікацію за різними критеріями (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Класифікація оборотного капіталу суб'єкта господарювання

№ п/п	Класифікаційні ознаки	Елементи (види, підвиди)
1	За характером джерел формування	1) валовий оборотний капітал; 2) чистий оборотний капітал; 3) власний оборотний капітал.
2	За видами	1) виробничі запаси сировини, матеріалів, купівельних напівфабрикатів та комплектуючих виробів; 2) запаси готової продукції; 3) дебіторська заборгованість; 4) грошові кошти; 5) інші види оборотних активів.
3	Залежно від участі в кругообігу	1) оборотний капітал у сфері виробництва (оборотні фонди); 2) оборотний капітал у сфері обігу (фонди обігу).
5	Залежно від методів планування, принципів організації та регулювання	1) нормований; 2) ненормований.

7	За часом перебування кругообігу	1) початковий; 2) функціональний; 3) накопичений.
8	За ступенем ліквідності	1) абсолютно ліквідний (високоліквідний); 2) швидколіквідний (середньоліквідний); 3) малоліквідний (низьколіквідний).
9	За формою функціонування	1) монетарна форма; 2) речова форма.
10	За ризиком вкладення	1) високим ризиком вкладення; 2) середнім ризиком вкладення.

Виходячи з узагальненої у таблиці класифікації, розглянемо докладніше кожен тип та підтип оборотного капіталу.

1. Оборотний капітал можна класифікувати за джерелами його фінансування таким чином. Валовий оборотний капітал – це загальна сума оборотних активів, сформована як за рахунок власного, так і позикового (залученого) капіталу. В бухгалтерському балансі вони відображаються у другому та третьому розділах активу. Чистий оборотний капітал – включає ту частину оборотних активів, яка профінансована власним та довгостроковим позиковим капіталом. Власний оборотний капітал – представляє ту частину оборотних активів підприємства, яка забезпечена і профінансована виключно власним капіталом підприємства.

2. Оборотний капітал підприємства можна класифікувати за наступними кількома видами. Перші це виробничі запаси, до яких включають сировину, матеріали та купівельні напівфабрикати. Означені запаси відображають вхідні матеріальні потоки, які забезпечують безперервність виробничої діяльності підприємства. Наступні, запаси готової продукції, що представляють обсяг вихідних матеріальних потоків у вигляді продукції, готової до збуту. До цієї категорії часто також відносять обсяги незавершеного виробництва, зважені на коефіцієнт завершеності для кожного виду продукції (робіт, послуг). Потім йде дебіторська заборгованість – це сума зобов'язань, які підприємства-покупці повинні погасити. Вона включає фінансові зобов'язання юридичних і фізичних осіб за товари (роботи, послуги), а також видані аванси. Наступні, грошові кошти, тобто залишки в національній та іноземній валюті, а також сума короткострокових фінансових вкладень, що використовуються як тимчасові інвестиції. Сюди також відносяться інші види оборотного капіталу, до яких

включають активи, не охоплені попередніми категоріями. Наприклад, деякі науковці відносять сюди витрати майбутніх періодів. Наведена класифікація дозволяє детально аналізувати різні компоненти оборотного капіталу і їх роль у забезпеченні стабільної діяльності підприємства.

3. Залежно від участі у кругообігу виробничих процесів, оборотний капітал підприємства поділяється на оборотні фонди та фонди обігу. Оборотні фонди – це ресурси, що використовуються для забезпечення безперервного виробничого процесу та збуту готової продукції (робіт, послуг). До цієї категорії входять виробничі запаси, незавершене виробництво та витрати майбутніх періодів. Цей капітал також відомий як нормовані оборотні активи, авансуються з метою підтримання постійного виробничого циклу та отримання прибутку.

Оборотні фонди обігу включають ресурси, пов'язані з обігом продукції та коштів. Включають залишки готової продукції на складах, товари, що вже відвантажені, але ще не оплачені, а також товарні запаси, грошові кошти в касі та на рахунках, дебіторську заборгованість, розрахунки і короткострокові інвестиції в цінні папери. Ця класифікація допомагає зрозуміти різні аспекти використання оборотного капіталу для забезпечення безперервності виробничих і збутових процесів підприємства.

4. Оборотний капітал можна класифікувати за його участю в операційному циклі наступним чином. Капітал, що обслуговує виробничий процес представляє сукупність запасів сировини, матеріалів та напівфабрикатів, обсяги незавершеного виробництва та запаси готової продукції. Вони забезпечують безперервність виробничої діяльності підприємства. Капітал, що обслуговує фінансовий цикл підприємства. До цієї групи відносяться активи, які характеризують дебіторську заборгованість. Вони відображають зобов'язання покупців перед підприємством за отримані товари, роботи та послуги.

5. В залежності від підходів до планування та організації, оборотний капітал може бути класифікований як нормований та ненормований. Нормований оборотний капітал можна точно визначити та зафіксувати як планову величину. Його обсяг можна достовірно розрахувати для забезпечення безперебійного

процесу виробництва. Сюди входять засоби у виробничих запасах, у виробництві та у залишках готової продукції на складах підприємства. Ненормований оборотний капітал, натомість, є тим, що його важко або неможливо точно визначити та зафіксувати у формі планових обсягів. Сюди входять всі активи в обігу, за винятком готової продукції на складах підприємства (грошові кошти в касі та на рахунках в банку, дебіторська заборгованість та засоби у розрахунках). Структурні елементи оборотного капіталу, які служать для реалізації продукції, не підлягають нормуванню.

6. Оборотний капітал можна поділити на постійну і змінну частини залежно від його функціонування у часі. Постійна частина складається з мінімально необхідного оборотного капіталу, необхідного для здійснення операційної діяльності підприємства. Змінна частина пов'язана з сезонними змінами у виробництві та збуті продукції, а також необхідністю формування запасів у періоди сезонного піку або для цільового призначення. Дослідники рекомендують фінансувати змінний оборотний капітал короткотерміновими джерелами фінансування, а для постійної частини – використовувати довгострокове фінансування.

7. Лише Ткаченко Н.М. вводить класифікацію оборотного капіталу за тривалістю перебування в кругообігу, але не роз'яснює, як саме вона обґрунтовується [58].

8. Оборотний капітал підприємства можна класифікувати за ступенем ліквідності. Абсолютно ліквідний (високоліквідний) капітал включає активи, які можна миттєво і без додаткових зусиль перетворити на грошові кошти. До них належать готівка, поточні фінансові інвестиції та інші активи, які можна конвертувати протягом 90 діб. Сюди також включається дебіторська заборгованість від постійних покупців, які регулярно розраховуються за товари, роботи або послуги. Швидколіквідний капітал включає активи, які потребують додаткового часу для конвертації в грошові кошти. Сюди відносяться виробничі запаси, готова продукція і дебіторська заборгованість. Малоліквідний (нізьколіквідний) капітал складається з активів, для реалізації

яких потрібний тривалий час. Сюди входять виробничі запаси та готова продукція, які не знаходять попиту, а також біологічні активи. Наведена класифікація оборотного капіталу за ступенем ліквідності є умовною і залежить від потреб підприємства та ринкової ситуації навкруги.

9. Оборотний капітал підприємства можна класифікувати за формою його функціонування. Основна класифікація полягає у поділі на монетарну та речову форму. Монетарна форма включає грошові кошти та їх еквіваленти. Іншими словами це безпосередні грошові засоби, які легко обмінювати на товари та послуги. У свою чергу, речова форма охоплює всі інші види оборотного капіталу, які не мають прямого грошового вираження. Це можуть бути запаси сировини, готової продукції, дебіторська заборгованість тощо. Така класифікація допомагає розуміти, як оборотний капітал функціонує у підприємстві та як він впливає на його фінансову стабільність і ефективність управління.

10. Вітчизняні автори класифікують оборотний капітал за рівнем ризику вкладення на три групи: з високим, середнім та низьким ризиком розміщення. З високим ризиком вкладення група включає активи, які мають високий ступінь нестабільності або можуть призвести до великих втрат. З середнім ризиком вкладення відносяться активи, які мають помірний ступінь ризику і вимагають уваги менше, ніж активи з високим ризиком, але більше, ніж активи з низьким ризиком. З низьким ризиком вкладення включає активи з невеликим ризиком втрат або стабільними доходами. Наведена класифікація схожа на класифікацію за ступенем ліквідності, оскільки ризик є ключовим фактором при управлінні активами. Проте, цей підхід доцільніше застосовувати для оборотного капіталу компанії, оскільки він відображає ліквідність активів з урахуванням вкладеного капіталу.

11. Щодо захищеності від інфляції, можна виділити дві категорії оборотного капіталу: той, що не піддається інфляційним втратам, і той, що піддається. Проте, ця класифікація не є абсолютною, оскільки навіть активи, вироблені на

підприємстві, можуть піддаватися впливу існуючої інфляції. Відомо, що найбільший вплив інфляції спостерігається на знецінення грошових коштів.

У реальному плануванні та аналізі оборотного капіталу він часто групується відповідно до його ролі у процесі виробництва. Наприклад, виробничі запаси, засоби у процесі виробництва, нереалізована продукція та кошти можуть бути розглянуті окремо. Розглянемо класифікацію оборотного капіталу, який використовується для складання фінансової звітності та була запропонована Палієм В.Ф. та Палієм В.В. [41, с. 82].

Оборотний капітал можна розділити на три основні категорії: матеріальні ресурси, грошові кошти і розрахункові засоби (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Класифікація оборотного капіталу підприємства, призначена для складання фінансової звітності

Матеріальні виробничі запаси можуть бути класифіковані за кількома параметрами. По-перше, це матеріали за їх видами, включаючи малоцінні та швидкозношувані предмети.

Короткострокові вкладення оборотного капіталу підприємства в розрахунки з фізичними та юридичними особами переважно є ліквідним капіталом. Це означає, що вони можуть бути швидко перетворені у готівку або на грошові надходження на банківські рахунки підприємства відповідно до відомих строків, протягом яких дебіторська заборгованість має бути сплачена (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Класифікація оборотного капіталу у розрахунках

В умовах ринкової економіки заборгованість покупців за готову продукцію та товари у підприємства є стандартним явищем. Це відкладені платежі, які допомагають збільшити обсяги продажів, прискорити оборотність товарів та інші процеси. Комерційний кредит надає покупцям вигідні умови, що підтримують стабільний попит на продукцію підприємства. Проте, частина заборгованості може залишитися непогашеною, навіть при уважному підході постачальників. Зазвичай ці несплачені суми компенсуються за рахунок прибутку підприємства або формуванням резервних фондів для покриття сумнівних боргів.

Розглянувши оборотний капітал з огляду на науковий досвід у галузі економіки, обліку, аналізу та аудиту, можна класифікувати їх за декількома ознаками. Зокрема, це може бути за формами їх функціонування в операційному циклі, рівнем участі у кругообігу підприємства, принципом організації та регулювання, ступенем ліквідності, ризиком вкладених коштів, характером фінансування тощо. Такий підхід дозволяє систематизувати оборотний капітал для ефективного управління та його використання.

1.3. Оцінка оборотних активів підприємства: вітчизняна і зарубіжна практика

У контексті ринкової економіки важливе значення в організації обліково-економічного процесу має оцінка оборотного капіталу підприємства. Вибір

методики оцінки визначає якість і достовірність фінансової звітності, що відображає як майновий, так і фінансовий стан підприємства.

Оборотний капітал у вигляді активів можуть потрапляти на підприємство різними способами: вони можуть бути виробленими власними силами, купленими у постачальників, отриманими як внесок до статутного капіталу, а також наданими безоплатно або обміненими на інші активи. Методика оцінки оборотного капіталу підприємств чітко регулюється нормативно-правовими актами, такими як НП(С)БО 1, П(С)БО 10, МСБО 1, МСБО 2, МСБО 18, МСБО 32 та інші [37, 4, 30, 31, 32, 33].

У системі обліку і звітності складові оборотного капіталу відображаються у грошовому еквіваленті, використовуючи такі методи оцінки:

оцінка за історичною вартістю;

оцінка за поточною вартістю;

оцінка за очікуваною вартістю продажу або реалізації;

оцінка за поточною ринковою вартістю.

Оцінка за історичною собівартістю описує спосіб, за яким складові оборотного капіталу підприємства відображаються у фінансовій звітності. Це може бути сума, сплачена за активи у момент їх придбання або їх справедлива вартість. Історична собівартість включає фактичну ціну придбання складових оборотного капіталу і всі витрати, пов'язані з їх транспортуванням, встановленням, миттям та іншими необхідними витратами для їх використання. Для складових оборотного капіталу, створених самим підприємством, історична собівартість включає їх виробничу вартість.

У процесі оцінки за поточною собівартістю, складові оборотного капіталу компанії відображаються через суму грошових коштів або їх еквівалентів, яку потрібно було б витратити на їх придбання на даний момент. Термін «відновлювальна собівартість» часто застосовується до складових оборотного капіталу, які регулярно замінюються, наприклад, до поточних запасів підприємства.

Складові оборотного капіталу підприємства за продажною вартістю відображають суму грошових коштів, яку можна одержати на поточний момент шляхом його продажу за звичайних умов. При оцінці за теперішньою вартістю враховуються майбутні чисті надходження грошових коштів, дисконтовані до поточного моменту.

Складові оборотного капіталу, такі як запаси, можуть надходити на підприємство з різних джерел. Серед них можуть бути: придбання за гроші; виробництво власними силами; внесення до статутного капіталу; отримання безоплатно; придбання через обмін на подібні активи; придбання внаслідок обміну (часткового обміну) на інші активи.

У відповідності до П(С)БО 9 «Запаси», придбані або виготовлені на підприємстві запаси обліковуються за їх первісною вартістю, яка відображає їх собівартість [47]. Згідно з цими правилами, до первісної вартості запасів включаються:

1. Сума, що підлягає сплаті постачальнику та інші витрати, пов'язані з придбанням необхідних запасів, такі як інформаційні та посередницькі витрати.
2. Ввізне мито.
3. Непрямі податки, пов'язані з придбанням запасів, які не будуть в подальшому компенсовані підприємству.
4. Витрати на логістику, пов'язані з перевезенням, завантаженням/розвантаженням та страхуванням запасів.
5. Інші витрати, пов'язані з придбанням запасів [47].

У відповідності до МСБО 2 «Запаси», вартість запасів (собівартість) включає наступні складові:

1. ціну придбання;
2. митні збори;
3. інші податки, що не будуть компенсовані податковими органами;
4. витрати на транспортування та експедицію;
5. інші витрати, пов'язані з придбанням запасів [32].

В МСБО 2 відсутнє поняття первісної вартості запасів [32]. Таким чином, різниці між П(С)БО 9 та МСБО 2 практично немає, за винятком того, що перелік, який наведений у національних стандартах, є більш деталізованим. Ще однією відмінністю є те, що згідно з МСБО 2, вартість торгових знижок, повернення платежів та подібні статті вираховуються із витрат на закупівлю запасів, що не передбачено в діючих П(С)БО 9 [32, 47].

При визначенні первісної вартості запасів слід враховувати положення п.14 П(С)БО 9 «Запаси», відповідно до якого до витрат відповідного періоду, а не до вартості запасів, відносяться: понаднормативні втрати і недостачі запасів; проценти за користування позиками; витрати на збут; загальногосподарські та інші витрати, які безпосередньо не пов'язані з придбанням, постачанням і доведенням запасів до стану, придатного для використання. Крім того, під час визнання первісної вартості складових оборотного капіталу, включаючи запаси, виникають різні лінгвістичні та концептуальні неузгодженості, що впливають на методологію роботи з запасами. Однією з таких проблем є використання терміну «відновлювальна вартість», який у П(С)БО 9 визначається як поточна собівартість придбання аналогічних активів. У господарській діяльності та спеціалізованій економічній літературі поточна собівартість іноді ототожнюється з «ринковою вартістю» запасів [47].

У вітчизняному законодавстві термін «ринкова вартість» не має чіткого визначення. Однак, згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [16] та П(С)БО 9 [47], цей термін можна тлумачити як суму коштів, що сплачуються або отримуються за придбання складових оборотного капіталу (запасів) на активному ринку. Активний ринок характеризується такими ознаками: товари, що продаються і купуються, є однорідними; завжди є готові продавці та покупці; інформація про ціни є доступною і загальновідомою. При порівнянні понять «ринкова вартість» та «відновлювальна вартість» виявлено, що ключова різниця полягає в наявності або відсутності активного ринку. Ця різниця є особливо важливою в економічних умовах, де біржова торгівля має значний розвиток.

Відповідно до П(С)БО 9, для оцінки запасів при їх вибутті використовуються такі методи:

- ФІФО (перший прийшов – перший пішов);
- індивідуальна ідентифікація собівартості кожної одиниці запасу;
- середньозважена собівартість;
- нормативні витрати;
- ціна продажу [47].

Метод, який підприємство використовує, має бути детально описаний у його обліковій політиці.

Визначення вартості запасів, що передаються у виробничий процес, часто супроводжується складнощами через часті зміни цін протягом звітного періоду. При купівлі та продажу одного виду складових оборотного капіталу часто складно точно визначити, які одиниці вже використані, а які залишаються в наявності. Для точного відображення в бухгалтерському обліку важливо знати порядок списання запасів, щоб уникнути розбіжностей із фактичною кількістю наявних ресурсів.

До найбільш ефективних і широко використовуваних методів списання запасів відносяться: метод ФІФО, метод середньозваженої собівартості та метод ідентифікованої собівартості конкретної партії активів.

Метод ФІФО (first-in, first-out) передбачає, що першими списуються активи, які були придбані першими. Цей метод є простим у застосуванні, проте має суттєвий недолік. За умов постійного зростання цін запаси списуються за нижчими цінами, що призводить до завищеного показника прибутку.

При застосуванні методу середньозваженої собівартості оцінка одиниці запасів здійснюється шляхом ділення загальної вартості запасів на початок облікового періоду разом із вартістю придбаних запасів протягом цього періоду на їх загальну кількість. Цей метод дозволяє враховувати цінові коливання та згладжувати їх.

Метод ідентифікованої собівартості використовується для оцінки запасів, які відпускаються на спеціальні проекти, або для тих, які не можуть бути взаємозамінними.

Метод нормативних витрат застосовується у виробничих процесах і полягає у використанні встановлених підприємством норм на одиницю продукції (робіт, послуг). Ці норми враховують оптимальне використання запасів, праці, виробничих потужностей і поточні ціни. Для ефективного застосування цього методу необхідно визначити норми споживання запасів на одиницю продукції. Цей метод є особливо корисним для виробничих підприємств із невеликою кількістю різновидів готової продукції.

Метод обліку за цінами продажу передбачає ведення обліку товарів за їх роздрібними цінами, а також розподіл торгової націнки наприкінці звітного періоду між залишками товарів і реалізованими товарами. Цей підхід часто використовується у роздрібній торгівлі та ресторанному бізнесі. Однак він не є повністю точним через усереднення торгової націнки та заокруглення під час розрахунків.

Кожен із методів оцінки вибуття запасів, що описані у вітчизняному законодавстві, має свої сильні та слабкі сторони (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Переваги та недоліки методів оцінки вибуття запасів, визначених чинними
П(С)БО 9 «Запаси» [47]

Метод оцінки вибуття запасів	Переваги	Недоліки
Ідентифікованої собівартості	1) найточніший метод; 2) при використанні цього підходу для кожної одиниці запасів використовується спеціальне ідентифікаційне позначення, що дозволяє визначити її вартість. Таким чином, підприємство може контролювати свій прибуток, продавши більш дорогі або менш дорогі запаси.	1) метод вимагає значних трудовитрат. 2) внаслідок застосування даного підходу однакові запаси можуть бути оцінені за різною вартістю, що не завжди є зручним.

Середньозваженої собівартості	<p>1) забезпечує точне відображення переміщення матеріальних цінностей на підприємстві.</p> <p>2) застосування цього методу дозволяє отримати середнє значення чистого прибутку, яке найбільш точно відображає фактичну ситуацію.</p> <p>3) ефективність цього методу оцінки запасів обумовлена рівномірним списанням їх, реалістичністю залишків на балансі та точністю обліку витрачених матеріальних цінностей.</p> <p>4) використання цього методу спрощує роботу і не потребує детального обліку руху кожної одиниці запасів.</p>	<p>1) у цьому методі не враховуються найновіші ціни, хоча вони можуть бути важливі для оцінки прибутку та прийняття управлінських рішень.</p> <p>2) під час підвищення цін, цей метод може призводити до переоцінки прибутку підприємств, що може призвести до сплати податків з надлишкових коштів.</p>
Собівартості перших за часом надходження запасів (ФіФО)	<p>1) показниками, зокрема, прибутком.</p> <p>2) залишки невикористаних матеріалів відображаються у балансі підприємства за цінами, що максимально наближені до реальної ринкової вартості на дату складання фінансової звітності.</p>	<p>1) використання даного методу призводить до зниження обсягу витрат, які враховуються за закупівельними цінами при розрахунку вартості продукції, що реалізується.</p> <p>2) під час періоду підвищення цін підприємства можуть оголошувати більший прибуток, ніж насправді, і виплачувати.</p>

Згідно існуючих МСБО 2, подібно до національних стандартів, існують кілька методів списання запасів, серед яких: метод конкретної ідентифікації, метод першого вийшовшого (FIFO), метод останнього вийшовшого (LIFO), метод стандартних витрат та метод продажу за роздрібними цінами.

Метод чіткої ідентифікації використовується для обліку запасів, придбаних або виготовлених для конкретних замовлень. Проте, використання цього методу може стати непрактичним, якщо маємо справу з великою кількістю запасів.

Методи стандартних витрат і роздрібних цін, натомість, застосовуються там, де існує значна кількість запасів, наприклад, у роздрібній торгівлі. Вони особливо ефективні, коли результати використання цих методів майже однакові

з собівартістю наявних запасів. Хоча за П(С)БО 9 може бути більше методів, деякі з них застосовуються дуже рідко [47].

У відповідності до П(С)БО 9 та МСБО 2, оцінка запасів на дату складання бухгалтерського балансу здійснюється за найменшою з двох вартостей: первісною або чистою вартістю реалізації [32, 47]. Хоча обидва стандарти в певній мірі ґрунтуються на МСФЗ, вони мають як спільні, так і відмінні риси. Спільними є визначення сутності терміну «запаси», умови визнання, методи оцінки та основні поняття, пов'язані з цим активом. Однак відмінності виявляються у складі запасів та складі витрат, що впливають на їх собівартість.

Щодо оцінки дебіторської заборгованості, діючі П(С)БО передбачають її оцінку за первісною вартістю або чистою вартістю реалізації, в той час як МСБО вимагають оцінки за справедливою вартістю. Незважаючи на цю різницю, обидва стандарти передбачають включення дебіторської заборгованості до складу поточних активів і поділ на короткострокову та довгострокову. Однак, національні стандарти можуть відрізнитися від міжнародних через специфіку національної системи обліку. Для покращення ситуації необхідно відмовитися від жорсткої регламентації, вдосконалити існуючі національні стандарти та гармонізувати їх з міжнародними, а також забезпечити професійне навчання бухгалтерів.

Підсумовуючи можна зробити висновок, оборотний капітал є ключовою складовою активів підприємства, і враховуючи різноманітність підходів до їх оцінки, необхідно провести додаткові дослідження як з теоретичної, так і з практичної точок зору. Існує багато різних точок зору на цю тему, кожна з яких має свої переваги і недоліки. Тому важливо продовжувати розвивати та вдосконалювати як теоретичні основи, так і практичні методики оцінки складових оборотного капіталу господарюючого суб'єкта.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ У ПАТ «ПІДВОЛОЧИСЬКА ФАБРИКА ПЛАСТМАСОВИХ ВИРОБІВ»

2.1. Порядок обліку матеріальних запасів на підприємстві виробничої галузі

Матеріальні запаси є мобільною частиною оборотного капіталу підприємства, займаючи важливе місце у складі його майна та значну частку в структурі витрат для різних видів діяльності. Вони відіграють ключову роль у визначенні результатів господарської діяльності та формуванні звітності про фінансовий стан підприємства. Це підкреслює необхідність надання повної, достовірної та об'єктивної інформації щодо наявності та руху виробничих запасів, яку забезпечує система бухгалтерського обліку. Цю систему слід розглядати як важливу частину господарської інформаційної системи, яка генерує та інтерпретує великий обсяг інформаційного потоку, що надходить від різних ринкових систем, з метою ефективного управління.

Дослідження особливостей організації і методики обліку та аудиту оборотного капіталу, а також проведення економічного аналізу ефективності його використання проведено на прикладі фінансово-господарської діяльності приватного акціонерного товариства «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» (надалі по тексту – ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів»), у якому є всі можливості висвітлення вищезгаданих питань дипломного дослідження.

Вказане підприємство створене для виробництва і реалізації пластмасових виробів, призначених для використання у народному господарстві та в побутових умовах.

Основними напрямками діяльності ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» є:

- виробництво і реалізація пластмасових виробів побутового призначення. На високому рівні спеціалізується на виготовленні комплектуючих для взуттєвої

промисловості, таких як геленки, задники підошов, каблукі пластмасові, каблук, підошви та інше;

- виготовлення та збут елементів ізоляції з пластмаси для електромонтажних пристроїв;

- виробництво тари і тарних матеріалів з пластмас;

- прийом, переробка та зберігання вторинної сировини та похідних з пластмаси;

- надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна.

ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» функціонує як юридична особа і здійснює свою діяльність відповідно до затвердженого статуту. Майно підприємства включає основні виробничі фонди та оборотні активи, а також інші цінності, вартість яких відображається в окремому бухгалтерському балансі.

Джерела формування майна досліджуваного підприємства включають:

- активи, передані власниками;
- доходи від продажу пластмасових виробів;
- доходи від надання послуг та виконання робіт;
- доходи від оренди майна.

Для реалізації фінансово-господарської діяльності та оцінки її результатів на фабриці організована бухгалтерська служба. Ця служба систематично здійснює документальну реєстрацію всіх господарських операцій, узагальнює дані про діяльність на облікових рахунках та формує звітність за звітний період.

Організація бухгалтерського обліку на фабриці пластмасових виробів базується на її обліковій політиці. Облікова політика включає набір методів, правил та принципів ведення бухгалтерського обліку. Ці принципи відображаються у спеціальному наказі або положенні про облікову політику. Такий документ, який забезпечує дотримання загальних принципів обліку і звітності на підприємстві, обов'язково містить положення про облік понесених витрат, зокрема на формування складових оборотного капіталу.

Основними завданнями організації бухгалтерського обліку витрат у діяльності Підволочиської фабрики є:

- реєстрація понесених витрат та контроль за випуском пластмасових виробів, включаючи обсяги, асортимент, якість та відповідність планованим показникам;

- реєстрація витрат на виробництво та забезпечення виконання бюджету витрат;

- розрахунок собівартості продукції з пластмаси та контроль за її виконанням;

- виявлення можливостей для оптимізації виробництва, боротьба з недопустимими витратами, уникнення простоїв та збитків від браку тощо.

У ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» використовується журнальна форма бухгалтерського обліку з використанням електронно-обчислювальної техніки і спеціалізованого програмного забезпечення. Кожна господарська операція документується первинними документами, які зберігаються та акумулюються відповідно до вимог у структурних підрозділах. Ці документи передаються в централізовану бухгалтерію для подальшої групування, систематизації, обробки та обліку.

Під час аналізу нормативно-правових актів, які регулюють методологічні та організаційні засади формування облікових даних про запаси та їх відображення у фінансовій звітності встановлено, що основою є чинні Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» та Національний стандарт бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [16, 47].

Щодо оформлення документації при отриманні запасів у Підволочиській фабриці, переважно використовуються наступні первинні документи (рис. 2.1).

Рис. 2.1. Документування операцій з обліку надходження запасів
у Підволочиській фабриці

При оприбуткуванні запасів на складі у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» використовується прибутковий ордер (М-4) як основний документ. У випадку, якщо не виявлено розбіжностей у кількості, вартості та якості, запаси оприбутковуються на складі шляхом проставлення штампа безпосередньо на документі постачальника або через складання прибуткового ордера. При складанні прибуткових ордерів враховується фактично прийнята кількість цінностей. Для однорідних вантажів, які надходять від одного постачальника декілька разів протягом робочого дня, можна скласти прибуткові ордери за весь день.

При перевезенні вантажів автотранспортом до фабрики, отримання запасів здійснюється на основі товарно-транспортних накладних (ТН). Видача матеріалів зі складу для виробництва та їх внутрішнє переміщення документується за допомогою лімітно-забірних карт, актів-вимог на заміну матеріалів і накладних на відпуск (внутрішньо-господарське переміщення) матеріалів.

Для організації відпуску матеріалів та контролю за їх використанням в господарських потребах використовують лімітно-забірні картки. Вони служать як засіб систематичного відстеження витрат і контролю за дотриманням встановлених лімітів. Такі картки також використовуються як виправдувальні документи для списання товарно-матеріальних цінностей зі складу.

При відпуску запасів стороннім підприємствам і організаціям використовують накладну (т.ф. № М-20), яка виписується у кількох екземплярах. У разі перевезення вантажів автотранспортом застосовується товарно-транспортна накладна (т.ф. №1-ТН).

Передача у використання малоцінних швидкозношуваних предметів (далі – МШП) – здійснюється відомістю обліку видачі (повернення) спецодягу, спецвзуття та запобіжних пристроїв (МШ-7); списання, вибуття МШП – оформляється актом вибуття МШП (МШ-4), актом на списання інструментів (пристроїв) та обмін їх на придатні (форма № МШ-5), актом на списання МШП (МШ-8) тощо.

Після аналізу документів з відпуску запасів на фабриці стає зрозумілим, що варто розглянути можливість створення єдиної форми документа для відпущення запасів, призначеної для автоматизованої обробки даних. Цей документ має містити всі об'єкти основного та допоміжного виробництва з відповідними кодами (позначеннями), що вказують на їх напрям використання матеріальних ресурсів.

Якщо бухгалтерія веде облік запасів у кількісно-підсумованому форматі, то порівняння даних складського обліку з даними бухгалтерії здійснюється за кількістю виписаних товарно-матеріальних цінностей. Кількісні залишки виробничих запасів за кількісно-підсумованим реєстром у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» порівнюються з кількісними залишками в картках складського обліку за стандартною формою № М-12. Облік руху матеріальних цінностей на складі фабрики проводиться у розрізі сортів.

Для порівняння даних складського обліку з бухгалтерською інформацією, необхідно перевести залишки запасів на складах у грошовий еквівалент. Для

цього складається відомість обліку залишків на складі, яка має формат № М-14. Усі наявні залишки, які були переведені у грошову форму, в ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» відображаються у відомості за формою № М-14 та порівнюються з залишками наявних запасів у грошовій формі за іншою відомістю обліку товарно-матеріальних цінностей.

В процесі організації та ведення первинного обліку наявних запасів на виробничих складах фабрики важливо враховувати декілька ключових аспектів. По-перше, використання типових форм документів обліку виробничих запасів, придатних для виробничої галузі. По-друге, необхідно моніторити організацію первинного обліку від планування до списання використаних запасів, щоб забезпечити ефективний контроль за їх рухом і використанням. По-третє, важливо забезпечити тісний зв'язок між первинним та аналітичним обліком на кожному структурному складі фабрики для дотримання основних принципів бухгалтерського обліку в повному обсязі.

Для значного поліпшення організації обліку виробничих запасів на фабриці також можна вдосконалити процес документування. Наприклад, застосовуючи більше накопичувальних документів, таких як лімітно-забірні картки та відомості. Крім того, можна використовувати картки складського обліку як витратний документ для відпущених матеріалів. Облікові дані про надходження та відпуск запасів у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» переносяться з первинних документів у систематизованому вигляді до реєстрів подальшого обліку.

Загальну схему документування вказаних операцій із наявними запасами зображено на рис. 2.2.

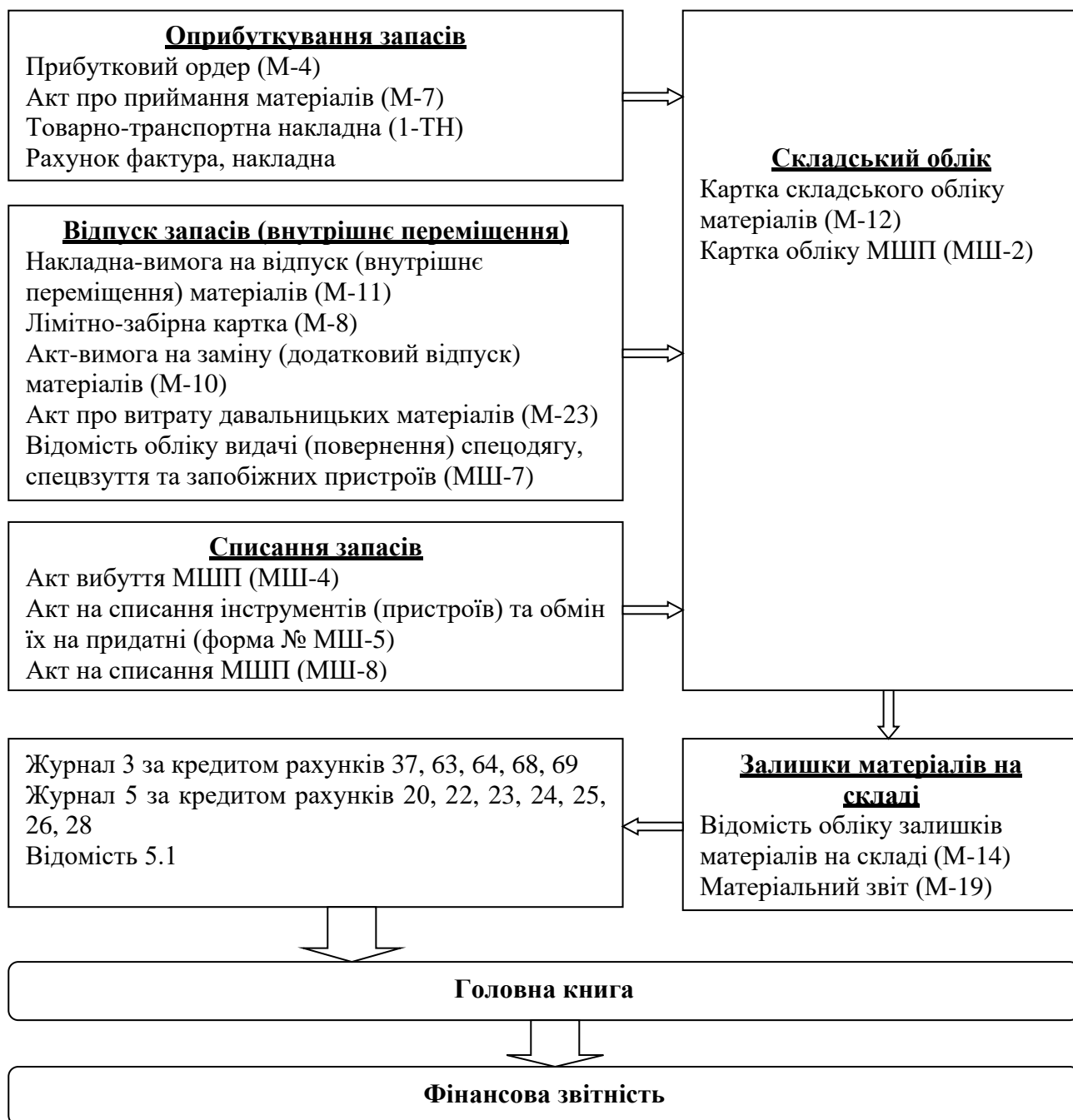

Рис. 2.2. Документообіг за операціями із запасами у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів»

Представлена на зображенні система обігу документів гарантує коректну підготовку фінансової звітності, зокрема балансу та інших встановлених форм.

У системі синтетичного обліку запасів на фабриці пластмасових виробів використовується другий клас Плану рахунків «Запаси». Для аналітики виробничих запасів у бухгалтерії введені окремі рахунки: 20 «Виробничі запаси» та 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети». Рахунок 20

призначений для узагальнення інформації про наявність та рух належних фабриці запасів різних видів, включаючи сировину, матеріали, будівельні матеріали, запасні частини, вторинну сировину, паливо, тару та інші матеріали виробництва.

У досліджуваній фабриці аналітичний облік виробничих запасів ведеться згідно з групами матеріалів, місцями їх зберігання та особами, що несуть матеріальну відповідальність. Інформація з аналітичних рахунків підсумовується в оборотних відомостях. Ці рахунки використовуються для контролю за зберіганням та рухом матеріальних цінностей на фабриці, їх оцінки, порівняння з даними складського обліку, а також для узагальнення результатів проведеної інвентаризації.

Виявлено, що дані аналітичного обліку переважно використовуються в системі операційного менеджменту і необхідні управлінцям на різних рівнях ієрархії управління. Розгалуженість аналітичного обліку виробничих запасів на фабриці обумовлена кількістю складів для зберігання, різноманіттям їх номенклатури та типів, а також складністю організаційних та виробничих структур Підволочиської фабрики.

Після аналізу бухгалтерських документів ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» встановлено, що відпуск виробничих запасів до виробництва виробів з пластмаси оформлюється згідно з наступною процедурою (див. табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Типова кореспонденція рахунків з обліку відпуску виробничих запасів у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів»

Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
	дебет	кредит
На виробничі потреби	23 «Виробництво»	20 «Виробничі запаси»
На капітальне будівництво	15 «Капітальні інвестиції»	20 «Виробничі запаси»
На виправлення браку	24 «Брак у виробництві»	20 «Виробничі запаси»

На загальнопромислові потреби	91 «Загальнопромислові витрати»	20 «Промислові запаси»
На загальногосподарські потреби	92 «Адміністративні витрати»	20 «Промислові запаси»
Для забезпечення збуту пластмасових виробів	93 «Витрати на збут»	20 «Промислові запаси»
На утримання об'єктів житлово-комунального і соціально-культурного призначення	949 «Інші витрати операційної діяльності»	20 «Промислові запаси»

З введенням Національних стандартів бухгалтерського обліку в Україні з'явилася потреба в новому підході до реєстрації операцій з випуску та продажу готової продукції. Готова продукція з пластмаси включає в себе сировину, яка пройшла всі етапи виробництва, включаючи випробування, приймання та упаковку, і відповідають умовам договорів з клієнтами та встановленим стандартам якості.

У ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» облік готової продукції з пластмаси здійснюється на основі ряду первинних документів, таких як акти, накладні, відомості випуску продукції, а також документи, що підтверджують якість. Важливо відзначити, що на багатьох виробничих підприємствах облік реалізації готової продукції ведеться без використання загальних узагальнюючих документів. Однак, винятком є використання оборотно-сальдової відомості за рахунком 26 «Готова продукція», яка надає інформацію про обороти та залишки готової продукції з пластмаси.

Проте, досліджувана поточна практика вважаємо недостатньою. Для цього пропонується створення реєстрів на основі первинних документів з реалізації виробів з пластмаси. Ці реєстри мають бути структуровані за напрямками, видами пластмасових виробів і клієнтами. Щоденне оновлення цих реєстрів дозволить забезпечити оперативний контроль за реалізацією готових виробів з пластмаси, визначенням цін та їх змінами, а також отриманням доходів. Отже, для відповідності вимогам ринкової економіки необхідно вдосконалити методіку бухгалтерського обліку наявних запасів.

Оскільки пластмасові вироби є основними складовими виробництва, необхідно застосовувати ряд заходів для виявлення, вимірювання та реалізації резервів управління запасами і їх ефективного використання.

Запропоновані підходи до покращення обліку витрат на фабриці, пов'язаних з рухом виробничих запасів, відповідають вимогам чинних нормативних документів українського законодавства. Вони спрощують і полегшують облік наявних запасів, а також дозволяють контролювати їх стан, склад та зміну для ефективного управління. Ці рекомендації і пропозиції можуть бути використані для покращення обліку запасів на практиці.

2.2. Особливості обліку грошових коштів та дебіторської заборгованості на фабриці пластмасових виробів

Для успішної функціонування підприємства необхідно мати достатню кількість складових оборотного капіталу, які використовуються для обслуговування операційного циклу та повністю відновлюються після його завершення. Грошові кошти займають провідне місце серед складових оборотного капіталу, включаючи готівку, кошти на банківських рахунках та депозити, які можуть бути легко конвертовані у грошові суми. Також до них відносяться «еквіваленти грошових коштів», які є короткостроковими, високоліквідними інвестиціями з мінімальним ризиком зміни вартості.

Основними завданнями обліку грошових коштів у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» є:

- здійснення контролю за дотриманням касової та розрахункової дисципліни, включаючи зберігання, своєчасне отримання та використання грошових коштів, отриманих в банку, у відповідності до їх призначення;
- правильне оформлення первинних документів та коректне відображення операцій з руху грошових коштів у бухгалтерському обліку;
- проведення інвентаризації грошових активів та відображення результатів інвентаризації у бухгалтерському обліку.

Грошові кошти Підволочиської фабрики знаходяться як у банківському відділенні, так і у касі підприємства у формі готівки. Здійснюються розрахунки готівкою між підприємствами, підприємцями та фізичними особами через касу, як за рахунок готівкових надходжень, так і за рахунок коштів, що надходять з банку. Порядок проведення касових операцій у національній валюті визначається Національним банком України. Таким чином, каса фабрики пластмасових виробів виконує роль приміщення для зберігання готівки та супроводжується відповідними документами для ведення касових операцій.

Для реєстрації касових операцій фабрика пластмасових виробів використовує наступні документи:

- Прибутковий касовий ордер;
- Видатковий касовий ордер;
- Журнал реєстрації прибуткових та видаткових касових документів;
- Касова книга.

Отримання готівки в касу фабрики оформляється через прибутковий касовий ордер (ПКО), що підписується головним бухгалтером або уповноваженими особами та касиром. Після передачі грошей касиром особі видається квитанція, яка містить підписи головного бухгалтера та касира. У ПКО зазначається прізвище особи, від якої отримані кошти, підстава отримання, сума у числовому та прописному вираженні, а також підписи вказаних осіб.

Для використання готівки з каси необхідно оформити видатковий касовий ордер (ВКО), який має бути підписаний керівником та головним бухгалтером фабрики або їх уповноваженими особами. Усі виписані касові ордери реєструються у журналі реєстрації прибуткових та видаткових касових документів. Інформація у цьому журналі містить дату, номер документа, суму та примітку. До передачі в касу Підволочиської фабрики всі прибуткові та видаткові касові ордери також фіксуються у журналі реєстрації, відповідно до форми № КО-3.

Зарплата на ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» видається за допомогою платіжної відомості, яка після трьох днів переводиться в касовий ордер на загальну суму виплаченої заробітної плати. У випадках, коли кошти видані за довіреністю, це відзначається в платіжній відомості, а сама довіреність додається до документа. Невидана зарплата вчасно депонується і передається до банку, а на суми, що зберігаються, складається видатковий касовий ордер. Всі операції з готівкою фіксуються в касовій книзі, яку щоденно підбиває касир, передаючи звіт про операції до бухгалтерії фабрики.

Звіт касира представляє собою окремих аркуш з касової книги, до якого додаються касові документи про доходи та витрати, і який передається касиром до бухгалтерії виробничої фабрики. Організація потоку облікової інформації на досліджуваній фабриці відбувається згідно із відповідною схемою, яка представлена на рисунку 2.3.

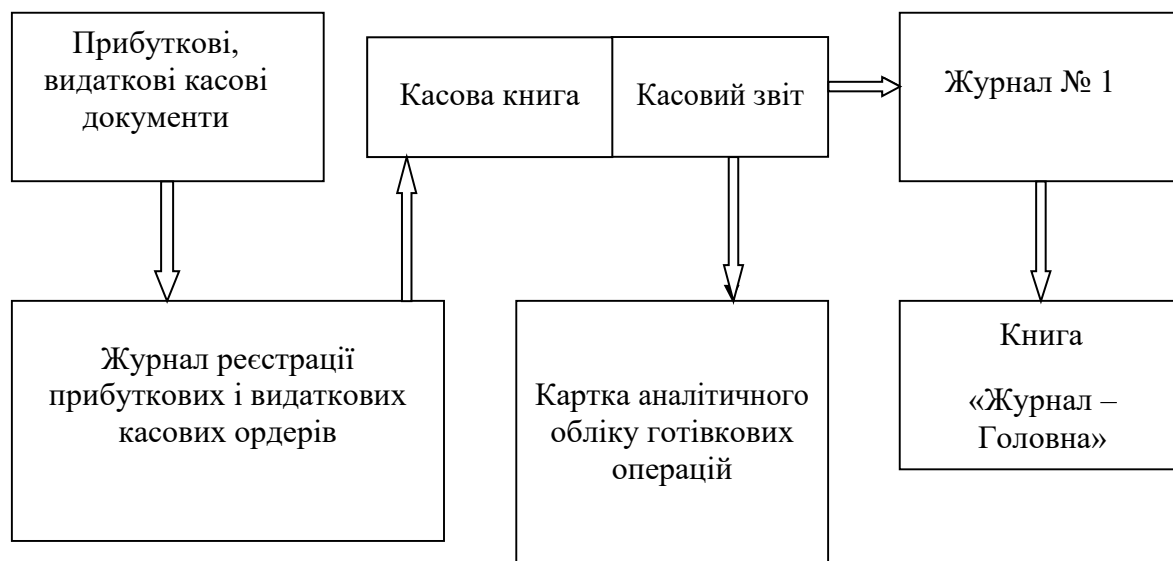

Рис. 2.3. Рух облікової інформації з обліку касових операцій у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів»

Для ефективного ведення обліку грошових коштів в касі у фабриці пластмасових виробів використовується рахунок 30 «Готівка». У таблиці 2.2 наведено перелік рахунків, які взаємодіють з цим рахунком 30 «Готівка» у бухгалтерії досліджуваного товариства.

Таблиця 2.2

Типова кореспонденція рахунків з обліку готівки
у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів»

№ п/п	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Надійшла на фабрику й оприбуткована до каси готівка з відповідних рахунків в банку	301, 302	311, 312
2	Надійшла до каси фабрики виручка від реалізації продукції	301	361
3	Погашена дебіторська заборгованість готівкою	301	377, 361, 374

Згідно з чинним законодавством, усі підприємства, незалежно від їх виду діяльності та форми власності, зобов'язані утримувати вільні грошові кошти на рахунках у банку, за винятком сум, які дозволяється тримати в касі підприємства.

У ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» облік операцій з грошовими коштами на поточних рахунках у банках здійснюється за допомогою активного рахунку 31 «Рахунки в банках». На цьому рахунку за дебетом фіксуються надходження грошових коштів, а за кредитом – їх списання у процесі використання.

У бухгалтерському обліку Підволочиської фабрики відкрито рахунок 31 «Рахунки в банках», який поділяється на наступні субрахунки:

- 311 «Поточні рахунки в національній валюті»;
- 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті»;
- 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті»;
- 315 «Спеціальні рахунки в національній валюті».

Інформація про операції з рухом грошових коштів на субрахунках 311 та 312 базується на банківській виписці, яка містить залишки на початок та кінець дня, всі проведені транзакції з приходу та витрати коштів з поточного банківського рахунку, а також номери документів, що їх підтверджують, коди МФО банку та кореспондентські рахунки.

У таблиці 2.3 наведено відповідні рахунки обліку, які кореспондують з рахунком 31 «Рахунки в банках».

Кошти в дорозі представляють собою грошові суми, які здаються в каси банків, ощадних кас або поштових відділень для подальшого перерахування на поточні рахунки підприємств і організацій. Грошові документи та кошти у дорозі обліковуються на бухгалтерському рахунку 33 «Інші кошти». На цьому рахунку відображаються надходження грошових документів у касу та коштів у дорозі (за дебетом), а також вибуття грошових документів та списання коштів у дорозі після їх зарахування на відповідні облікові рахунки (за кредитом). Інформація про наявність і рух коштів у різних валютах в касі, на поточних, валютних та інших рахунках в банку, а також про грошові документи узагальнюється в Журналі 1.

Цей журнал формується на підставі даних з облікових рахунків 30 «Готівка», 31 «Рахунки в банках» і 33 «Інші кошти», а також додаткових відомостей. Інформація зазначається за дебетом відповідних облікових рахунків.

Таблиця 2.3

Типова кореспонденція рахунків з обліку коштів на поточному рахунку в банку у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів»

№ п/п	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Надійшла від покупців виручка від реалізації пластмасових виробів (робіт, послуг)	311, 312	361
2	Внесена готівка з каси на поточний рахунок	311, 312	301,302
3	Зарахована позика на поточний рахунок	311, 312	60,50
4	Повернено раніше виданий аванс	311, 312	371
5	Надійшли суми за висунуті претензії	311, 312	374
6	Надійшли суми від окремих осіб в погашення заборгованості по відшкодуванню завданого збитку	311, 312	375

7	Погашена заборгованість перед постачальниками і підрядчиками	631	311, 312
8	Перераховані платежі до бюджету	641	311, 312
9	Перерахування авансу підзвітним особам	372	311, 312

У склад інших активів фабрики включаються грошові документи та кошти, які знаходяться в дорозі. Після відвантаження товарів покупцю, готової продукції або виконання робіт і послуг для замовника, процес реалізації переходить до сфери розрахунків, що призводить до утворення дебіторської заборгованості. Угоди між сторонами, які укладаються заздалегідь (договори), визначають форми та порядок розрахунків з покупцями та замовниками.

Наявність дебіторської заборгованості зазвичай обумовлена наявністю угод між контрагентами, коли фактичний перехід права власності на товари або оплата не співпадають за часом.

Виникнення заборгованості часто пов'язане з тим, що обидві сторони угоди рідко одночасно виконують свої зобов'язання. Зазвичай одна сторона спочатку виконує свої зобов'язання, що створює право на компенсацію зі сторони іншої. Відповідно до чинного П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», дебіторська заборгованість представляє собою суму, яку боржник заборгував підприємству на певну дату [45].

У ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» критерії визнання дебіторської заборгованості включають такі аспекти:

- поява активів повинна бути наслідком минулих операцій або подій;
- активи повинні забезпечувати оборотність інших ресурсів підприємства;
- фабрика має змогу контролювати майбутні вигоди від використання цих активів;
- наявність можливості провести достовірну оцінку активу, вибравши відповідний метод оцінки.

У сучасних умовах бізнесу та економічного розвитку, час поставки товарів чи послуг та їх оплата часто не співпадають, що породжує концепцію

«дебіторів». Зовнішні боржники підприємства виникають як результат попередніх поставок товарів або послуг з післяплатою згідно угоди, або при передоплаті на рахунок постачальника.

У ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» виділяють наступні категорії дебіторської заборгованості:

- за постачання товарів і надані послуги;
- за повернення сум податку на додану вартість;
- за компенсацію збитків і недостач у ході поточної діяльності;
- підзвітних осіб;
- інші види дебіторської заборгованості.

Методологічні принципи формування інформації про дебіторську заборгованість у бухгалтерському обліку фабрики та її відображення у фінансовій звітності регулюються Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» [45]. Цей стандарт застосовується з урахуванням специфічних вимог до оцінки та розкриття інформації про дебіторську заборгованість, визначених іншими чинними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Поточна дебіторська заборгованість – це сума заборгованості, що виникає в процесі нормального операційного (виробничого) циклу або підлягає погашенню протягом дванадцяти місяців з дати складання балансу.

Сумнівною дебіторською заборгованістю називають ту поточну заборгованість за товари, продукцію, послуги або роботи, щодо якої є сумніви в її погашенні конкретним боржником.

Безнадійна дебіторська заборгованість – це поточна заборгованість, відносно якої є впевненість у її неповерненні конкретним боржником або якщо строк позовної давності вже минув [55].

Поточна дебіторська заборгованість за товари, продукцію, послуги та роботи відображається у підсумку поточного балансу за чистою реалізаційною вартістю. Для визначення цієї вартості на дату складання бухгалтерського балансу необхідно розрахувати суму резерву сумнівних боргів. Резерв

сумнівних боргів визначається на основі платоспроможності окремих дебіторів або шляхом класифікації дебіторської заборгованості. На досліджуваній фабриці резерв сумнівних боргів не формується.

У структурі дебіторської заборгованості ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» значну частку складають борги покупців і замовників за реалізовані вироби з пластмаси, товари, роботи та послуги. Така заборгованість виникає, коли фабрика продає пластмасові вироби на умовах відстрочення платежу, тобто в кредит.

Для обліку дебіторської заборгованості такого типу бухгалтерія фабрики використовує рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», розподілений на наступні субрахунки:

361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»;

362 «Розрахунки з іноземними покупцями».

Розрахунки та кореспонденцію бухгалтерських рахунків на рахунку 36, які проводить ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів», наведено у наступній таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Типові проведення по рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»
у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів»

№ п/ п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	Реалізовано покупцю готові вироби з пластмаси, товари, роботи і послуги - на суму ПДВ	36	70
		70	641
2	Списано собівартість реалізованих готових виробів з пластмаси, товарів, робіт і послуг	90	23, 26, 28
3	Погашена дебіторська заборгованість грошовими коштами	30, 31	36
4	Погашена дебіторська заборгованість взаєморозрахунками	63, 68	36

Згідно зі стандартами бухгалтерського обліку, дебіторська заборгованість за вироби з пластмаси, товари, послуги та роботи вважається активом та

визнається одночасно з визнанням доходу від їх реалізації. Ця заборгованість оцінюється за первинною вартістю. Якщо платіж за ці послуги відкладається, і виникає різниця між справедливою вартістю дебіторської заборгованості та номінальною сумою коштів, що підлягають одержанню, ця різниця включається до дебіторської заборгованості як нараховані доходи (проценти) відповідно до чинних стандартів бухгалтерського обліку.

У Підволочиській фабриці проводиться аналітичний облік розрахунків з різними дебіторами, де кожне підприємство-дебітор відображається окремо. Цей облік включає в себе інформацію про різні види заборгованості, її терміни виникнення та погашення. Реєстр аналітичного обліку розрахунків з іншими підприємствами-дебіторами ведеться за допомогою відомості 3.2, а синтетичний облік фіксується у журналі 3.

Інколи фабрика визнає дебіторську заборгованість як безнадійну, і це не вимагає додаткових документальних підтверджень. Це може статися, якщо пройшов певний строк позовної давності (зазвичай 3 роки) або якщо є певні вказівки на те, що підприємство-боржник не зможе виконати свої зобов'язання (наприклад, якщо воно оголошене банкрутом). Таке визнання проводиться за певними етапами, які можуть включати різні процедури та оцінки.

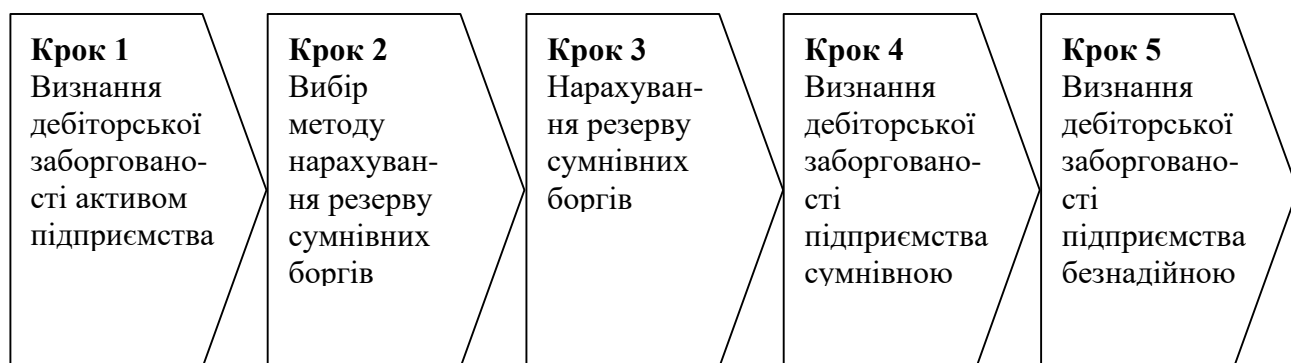

Рис. 2.4. Етапи визнання дебіторської заборгованості безнадійною у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів»

У світовій обліковій практиці використовуються два методи списання безнадійних боргів.

Перший – це метод прямого списання, де безнадійні борги відображаються на рахунках обліку в той момент, коли відомо, що їх не буде оплачено. Попередня оцінка сум безнадійних боргів не проводиться. Цей метод досить простий у використанні, але має свої недоліки. Наприклад, його не можна застосувати у вітчизняному бухгалтерському обліку, оскільки він порушує принцип відповідності доходу витратам періоду. Також цей метод ускладнює визначення моменту, коли суму дебіторської заборгованості можна вважати безнадійною.

Другий – це метод, що передбачає нарахування сум резерву, було взято зі стандарту П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», який заснований на міжнародних стандартах.

Згідно його вимог, оцінка очікуваної суми безнадійних боргів базується на загальній дебіторській заборгованості з використанням двох методів:

- аналізу даних поточного Звіту про фінансові результати (в Україні – Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід));
- оцінки на основі бухгалтерського Балансу (Звіту про фінансовий стан).

При погашенні безнадійної дебіторської заборгованості, що накопичилася у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів», застосовується метод прямого списання суми такої заборгованості на витрати періоду.

Основними рекомендаціями щодо вдосконалення обліку дебіторської заборгованості у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» можуть бути наступні:

1. Проводити ефективний контроль за співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості, щоб уникнути значного перевищення суми дебіторської заборгованості, що може загрожувати фінансовій стабільності підприємства.
2. Розглядати можливості розширення бази клієнтів з метою зменшення ризику несплати заборгованості.

3. Активно контролювати прострочену заборгованість та розглядати можливість впровадження системи авансових платежів для запобігання втратам у разі інфляції.
4. Формувати резерви на сумнівні борги для зменшення фінансових ризиків.
5. Своєчасно виявляти та усувати недопустимі види дебіторської заборгованості, зокрема прострочену заборгованість понад тримісячний термін.

2.3. Методика відображення складових оборотного капіталу у звітності підприємства

В умовах сучасного бізнесу особливу увагу приділяють організації обліку оборотних активів та їх відображенню у фінансовій звітності, оскільки вони є ключовим елементом у діяльності підприємства. Як у зарубіжній, так і в українській літературі значна увага приділяється правильній оцінці та обліку складових оборотного капіталу, оскільки це суттєво впливає на фінансові результати підприємства.

Фінансова звітність є одним з основних джерел інформації про складові оборотного капіталу. Ця інформація, у поєднанні з усім обсягом облікових даних, створює базу для аналізу складових оборотного капіталу.

Згідно з Національним стандартом бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» складові оборотного капіталу підприємства (організації) включають кошти та їх еквіваленти, які не обмежені у використанні, а також інші складові, що призначені для реалізації або споживання протягом операційного (виробничого) циклу або протягом дванадцяти місяців з дати складання Балансу.

У фінансовій звітності, зокрема в балансі, звіті про рух грошових коштів та примітках до фінансової звітності підприємства, складові оборотного капіталу відображаються в розділі II активу бухгалтерського балансу та містять інформацію про вартість оборотних матеріальних цінностей, кошти та їх еквіваленти, які призначені для реалізації і споживання протягом дванадцяти

місяців з дати Балансу чи операційного (виробничого) циклу, а також суми коштів у розрахунках з контрагентами.

Порядок розкриття точної інформації про складові оборотного капіталу наведено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Характеристика та порядок відображення складових оборотного капіталу у Балансі (Звіт про фінансовий стан)

ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів»

Актив	Код рядка	Визначення статей активу Балансу	Залишки на рахунках бухгалтерського обліку
Розділ II. Оборотні активи			
Запаси	1100	Відображається загальна вартість активів, які визнаються запасами, зокрема, що утримуються для подальшого продажу за умов господарської діяльності; перебувають у процес виробництва з метою подальшого продажу продукції виробництва; утримуються для споживання під час виробництва пластмасових виробів, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством	Сума дебетового залишку рах. № 20, 22,23, 26 та сума дебетових залишків за субрахунками 281, 282, 283, 284 за вирахуванням суми кредитового залишку субрахунка 285
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	Відображається заборгованість покупців або замовників за надані їм продукцію, товари, роботи або послуги (крім заборгованості, яка забезпечена векселем, якщо така інформація наводиться в окремій статті), скоригована на суму резервів сумнівних боргів (нетто)	Сума дебетового залишку рах. № 36 за вирахування суми кредитового залишку рах. № 38
Дебіторська заборгованість за розрахунками за виданими авансами	1130	Відображається точна сума авансів, наданих іншим суб'єктам господарювання	Сума дебетових залишків субрах. № 371

продовження таблиці 2.5

- з бюджетом	1135	Відображається дебіторська заборгованість фінансових і податкових органів, а також переплата за податками, зборами та іншими платежами до бюджетів	Сума дебетових залишків субрах. № 641, 642
у тому числі з податку на прибуток	1136	Наводиться заборгованість податкових органів за податком на прибуток	Сума дебетового залишку субрах. № 6413
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	Відображається заборгованість дебіторів, яка не відображена в статтях щодо розкриття інформації про дебіторську заборгованість або яка не може бути включена до інших статей дебіторської заборгованості та яка відображається у складі оборотних активів організації	Сума дебетових залишків субрах. № 372, 374, 375, 376, 377, 378, 66, 65
Поточні фінансові інвестиції	1160	Відображається вартість фінансових інвестицій зі строком погашення до одного року, що можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент, а також сума довгострокових фінансових інвестицій, які підлягають погашенню протягом дванадцяти місяці в з дати балансу	Сума дебетового залишку субрах. № 352
Грошові кошти та їх еквіваленти	1165	Відображаються готівка в касі підприємства, гроші на поточних та інших рахунках у банках, які можуть бути вільно використані для поточних операцій, а також кошти в дорозі, електронні гроші, еквіваленти грошей. У цій статті наводяться кошти в національній або іноземній валютах. Грошові кошти, які не можна використати для операцій протягом одного року, починаючи з дати балансу або протягом операційного (виробничого) циклу внаслідок обмежень, виключаються зі складу оборотних активів та відображаються як необоротні активи	Сума дебетових залишків рах., субрах. № 30, 31, 333, 351
Витрати майбутніх періодів	1170	Відображаються витрати, що понесені у поточному або попередніх звітних періодах, які за своїм економічним змістом належать до наступних майбутніх звітних періодів	Сума дебетового залишку рах. № 39

продовження таблиці 2.5

Інші оборотні активи	1190	Відображаються суми оборотних активів, для відображення яких за ознаками суттєвості неможна було виділити окрему статтю та/або які не можуть бути включені до наведених вище статей II розділу «Оборотні активи»	Сума дебетових залишків субрах. № 331,332, 643
Усього за розділом II	1195	Сума рядків 1100 + 1110 + 1125 + 1130 + 1135 + 1155 + 1160 + 1165 + 1170 + 1190 з урахуванням додаткових рядків, що підлягають відображенню у II розділу активу Балансу	-

Вплив показників статей балансу на обсяг складових оборотного капіталу підприємства у формуванні звіту про рух грошових коштів відображається так:

- зменшення запасів відображається у розділі «Надходження» звіту про рух грошових коштів. Це означає, що за звітний період витрати на запаси перевищили витрати на їх придбання;
- збільшення запасів відображається у розділі «Видаток» звіту про рух грошових коштів. Це означає, що витрати на придбання запасів перевищили витрати на їх використання;
- зменшення суми дебіторської заборгованості відображається у розділі «Надходження» звіту. Це означає, що підприємство отримало більше грошей, ніж було нараховано для одержання.

Примітки до щорічної фінансової звітності за формою № 5 є важливою складовою річної звітності підприємств (за винятком суб'єктів малого підприємництва), призначеною для надання чесної, повної та деталізованої інформації про окремі об'єкти, що обліковуються.

Примітки до щорічної фінансової звітності включають розділи, які містять докладну інформацію про різні види оборотних активів, зокрема:

Розділ IV. Фінансові інвестиції (р. 350-426); Розділ VI. Грошові кошти (р. 640-691); Розділ VIII. Запаси (р. 800-925);

Розділ IX. Дебіторська заборгованість (р. 940-951); Розділ XIV. Біологічні активи (р. 1410-1430);

Розділ IV «Фінансові інвестиції» заповнюється на підставі перевірених даних бухгалтерського обліку за субрахунками до рахунку 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» та до субрахунку 352 «Інші поточні фінансові інвестиції». У звіті розгортається загальна сума цих інвестицій залежно від їх видів та стану на кінець звітного року (довгострокові, короткострокові). В довідці до цього розділу також розкривається розподіл фінансових інвестицій на кінець звітного року залежно від видів їх оцінки (собівартість, справедлива вартість, амортизована собівартість).

Розділ VI «Грошові кошти» розкриває структуру готівки та еквівалентів готівки на кінець року, що відображені у фінансовому звіті в рядку 1165 графи 4 балансу. Для заповнення цього розділу використовуються дані, що впливають з актуального бухгалтерського обліку, зокрема з рахунків 30, 31, 333, 351. У рядку 691 вказаного розділу відображається сума грошових коштів, використання яких обмежено, згідно з I розділом активу балансу за рядком 1090.

Розділ VIII «Запаси» в бухгалтерському звіті заповнюється на основі даних з підрахунків до рахунків 20-28. Він надає докладну інформацію про балансову вартість запасів за їхніми видами станом на кінець поточного року, а також про суми збільшення чистої вартості через реалізацію або уцінку. Цей розділ розкриває деталі, які були викладені в II розділі активів балансу (звіті про фінансовий стан) в рядках 1100.

З кінцевого залишку наявних запасів на кінець поточного року відбирається вартість запасів, які відображені за чистою вартістю реалізації, оформлені у заставу, передані на переробку, передані на комісію та ті, що перебувають на відповідному зберіганні.

Розділ IX балансу визначає дебіторську заборгованість з розподілом за строками несплати на кінець поточного року, враховуючи рядки 1125 і 1155 у II розділі активів балансу. Він розкриває суми заборгованості за такими строками: до 3 місяців, від 3 до 6 місяців і від 6 до 12 місяців. Відмінність між загальною

дебіторською заборгованістю та сумами в графах 4, 5, 6 вказує на заборгованість, що залишилася несплаченою понад один рік.

Отже, вищезазначене відображає взаємозв'язок між наявністю грошових коштів та змінами в деяких розділах бухгалтерського балансу, зокрема складових оборотного капіталу підприємства. Ці особливості відображення сум складових оборотного капіталу у фінансовій звітності заслуговують на подальші дослідження та розвиток методичної бази щодо організації, проведення і контролю бухгалтерського обліку складових оборотного капіталу підприємств.

РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ НА ВИРОБНИЧОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Особливості аудиту оборотного капіталу підприємства та порядок використання прийомів аналізу

Організаційне і методичне забезпечення аудиту складових оборотного капіталу підприємства є системою методів, підходів та процедур, які дозволяють забезпечити достовірність даних бухгалтерського обліку і звітності з фактичною наявністю складових оборотного капіталу господарюючого суб'єкта.

Головною метою аудиту операцій з складовими оборотного капіталу є об'єктивна перевірка доцільності, достовірності та законності здійснення операцій, пов'язаних з рухом та використанням вказаних активів підприємства.

Основні завдання аудиту та джерела інформації для аудиторської перевірки операцій з складовими оборотного капіталу наведено у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Основні завдання та джерела інформації для аудиту оборотного капіталу підприємства

Основні завдання аудиту	Джерела інформації для аудиту
<ul style="list-style-type: none"> ➤ вивчення законності і доцільності проведення операцій з оборотними активами, своєчасності та повноти оприбуткування та витрачання; ➤ перевірка фактичної наявності оборотних активів; ➤ визначення правильності ведення синтетичного і аналітичного обліку оборотних активів; ➤ оцінка, повноти і правильності відображення господарських операцій з оборотними активами в обліку та звітності; ➤ перевірка дотримання підприємством податкового законодавства по операціях, пов'язаних з оборотними активами; ➤ перевірка організації обліку придбання, виробництва та використання ТМЦ; ➤ перевірка повноти оприбуткування ТМЦ при належності документів, які підтверджують їх придбання; ➤ перевірка законності списання ТМЦ при втратах; 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ наказ про облікову політику підприємства; ✓ первинні документи з обліку оборотних активів; ✓ облікові регістри, що використовуються для відображення господарських операцій з обліку оборотних активів; ✓ акти та довідки попередніх ревізій, контрольні висновки та інша документація, що узагальнює результати аудиту;

➤ перевірка стану збереження сум готівки в касі.	✓ звітність.
➤ перевірка своєчасності одержання і обробки виписок банку по всіх відкритих рахунках; ➤ виявлення напрямів використання грошових коштів, що зберігаються на банківських рахунках, оцінка правильності проведення взаємозаліків з кредитною установою; ➤ вивчення законності операцій з дебіторською заборгованістю та її відображення в обліку; ➤ перевірка правильності створення сум резерву сумнівних боргів.	

Під час проведеного дослідження було виявлено, що у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» періодично, проте на постійній основі запрошується і проводиться зовнішній аудит діяльності підприємства, в тому числі складових його оборотного капіталу.

Специфікою функціонування досліджуваної фабрики є впровадження методики зовнішнього аудиту складових оборотного капіталу за участю сторонніх експертів. Ця методика передбачає застосування ефективних методів перевірки в процесі аудиту компонентів оборотного капіталу організації. Достовірність здійснення операцій з оборотним капіталом встановлюється за допомогою документального або фактичного аудиту. Серед основних методів аудиту фактичної наявності майна на фабриці варто відзначити обстеження, інвентаризацію та перевірку.

Перевірка виконується за певними критеріями або шляхом дослідження окремих аспектів наявних складових оборотного капіталу, які вимагають вивчення на місці. Для цього використовуються різноманітні методи аудиту, які дозволяють збирати фактичні дані та документацію. Однак, перевірка первинних документів і облікових записів не завжди є необхідною чи обов'язковою. Огляд може проводитися з періодичністю, а результати фіксуються у відповідних довідках або записках.

Перевірка – це реальне обстеження складових оборотного капіталу або дій управлінського складу на основі сигналів, скарг, або відповідно до робочого плану об'єкта, який перевіряється. Аудит, який базується на документації,

називається документальним. Зазвичай ці перевірки не вимагають складних методів та застосування професійних знань у сфері контролю та ревізії.

Інвентаризація є ефективним методом перевірки наявності та стану складових оборотного капіталу, який включає огляд та підрахунок перевіреними особами або під їхнім контролем. Під час інвентаризації об'єкти оборотного капіталу оглядаються з метою визначення їх наявності, придатності, властивостей та інших параметрів. Наприклад, банківський чек до підписання вважається документом, після підписання стає активом, а після анулювання знову перетворюється на документ. Фізичний огляд банківського чека як активу може проводитись лише у випадку його підписання відповідною посадовою особою.

При організації документального аудиту складових оборотного капіталу застосовуються різноманітні методи, серед яких варто відзначити формальний, нормативно-правовий, арифметичний, економічний, зустрічний контроль та інші.

Щодо фактичного аудиту наявних складових оборотного капіталу, тут використовуються методи, такі як огляд, обстеження, спостереження, контрольне придбання, контрольний запуск сировини та матеріалів, а також контрольне приймання продукції за якістю та кількістю, дослідження операцій на робочому місці.

Операції фактичного та документального аудиту мають багато схожих аспектів, проте їхні відмінності полягають в основі перевірки. У документальному аудиті перевіряються документи, тоді як фактичний контроль дозволяє оцінити реальний стан складових оборотного капіталу.

Контрольна перевірка складається з кількох етапів, включаючи підготовчий, проміжний, етап фізичної перевірки, основний (перевірка окремих статей фінансової звітності) та заключний етап.

Встановлено, що на досліджуваній фабриці впроваджено систему проведення аудиту складових оборотного капіталу з наступним порядком дій:

1. Перевірка коректності бухгалтерського обліку грошових коштів здійснюється шляхом:

- перевірки наявності грошових коштів у національній валюті;
- перевірки наявності грошових коштів на поточному банківському рахунку;
- аналізу відображення грошових коштів у поточних бухгалтерських записах.

2. Перевірка правильності обліку запасів включає наступні аспекти:

- перевірка відповідності суми запасів, зазначеної у звіті, головній книзі та обліковим регістрам, і переконання в правильності їх збігу;
- тестування синтетичного обліку запасів для перевірки його точності та правильності;
- аналіз правильності формування облікових даних на основі первинних документів і відповідності господарських операцій з їх змістом;
- перевірка легітимності господарських операцій, включаючи їх законність, реальність та правильність документального оформлення.

3. Для перевірки наявної дебіторської заборгованості необхідно виконати наступні кроки:

- перевірити наявність і належне оформлення первинних документів, що становлять підставу для записів щодо дебіторської заборгованості;
- оцінити систематичний та аналітичний облік, а також відповідність використання рахунків згідно з Планом рахунків;
- перевірити правильність визнання та оцінки дебіторської заборгованості відповідно до вимог П(С)БО 10;
- встановити реальність наявної дебіторської заборгованості шляхом перевірки її фактичного існування;
- проаналізувати інформацію про дебіторську заборгованість, надану в примітках до фінансової звітності, з точки зору її повноти і достовірності;
- перевірити правильність розрахунку і використання обраного методу формування резерву на сумнівні борги.

Отримана в процесі перевірки контрольна інформація має бути зафіксована у вигляді відповідних робочих документів.

Під час ефективного аудиту складових оборотного капіталу важливо також провести економічний аналіз, щоб визначити систему ключових показників, які відобразатимуть наявність, рух та ефективність використання цих активів. До таких показників можна віднести індикатори наявності та використання складових оборотного капіталу, їх ліквідності та оборотності. Такий підхід дозволить порівняти фактичні показники з плановими та, за необхідності, розробити рекомендації з метою досягнення бажаних результатів.

При порівнянні оборотного капіталу за їх складовими на різних етапах, використовуються аналітичні методи, які базуються на порівняльному аналізі звітів про рух грошових коштів та матеріальних цінностей за даними облікової інформації. Ці процедури спрямовані на виявлення відмінностей та аномалій у фінансовій звітності, оцінку ефективності господарської діяльності та виявлення можливих помилок чи викривлень.

Аналіз ліквідності є важливим етапом оцінки фінансово-економічного стану виробничої фабрики. Цей показник відображає здатність підприємства впоратися зі своїми поточними зобов'язаннями за рахунок наявних поточних активів. Однак належність підприємства до категорії «ліквідних» не обов'язково залежить від перевищення його наявних складових оборотного капіталу над поточними зобов'язаннями. У конкретному випадку ступінь ліквідності може бути різним. Тому для адекватного визначення рівня ліквідності використовуються різноманітні коефіцієнти, які відображають взаємозв'язок окремих показників балансу та інших фінансових звітів.

Однією з ключових мети цілей аудиту та економічного аналізу щодо ліквідності майна є оцінка ступеня наближення підприємства до кризового фінансового стану. Під час дослідження аналізу фінансового стану виробничої фабрики важливо провести оцінку ділової активності і рентабельності, щоб виявити рівень ефективності використання фінансових ресурсів.

Показники ділової активності відображають ефективність використання складових оборотного капіталу підприємства і визначаються зокрема за коефіцієнтом оборотності наявних активів. Цей показник вказує, скільки разів за певний період відбувається повний цикл виробництва та обігу, що приносить відповідний прибуток. Особливу вагу має коефіцієнт оборотності запасів, який відображає швидкість їхнього обороту і ліквідність. Показник оборотності запасів у днях обігу вказує, скільки днів потрібно для продажу товарно-матеріальних запасів. Скорочення часу виробництва та обігу сприяє пришвидшенню оборотності і позитивно впливає на рентабельність діяльності підприємства.

Рентабельність товарообігу відображає здатність підприємства заробляти чистий прибуток. Цей показник показує, скільки чистого прибутку припадає на одиницю товарів, що продаються. Підвищення цього показника свідчить про ефективність діяльності фабрики. Водночас він може служити орієнтиром для оцінки бізнес-активності та конкурентоспроможності. Рентабельність наявних складових оборотного капіталу є загальним показником ефективності. Це відображає, скільки грошей прибутку отримано на кожну гривню наявних складових оборотного капіталу.

Вивчення економічних показників показує, що для аудиту та аналізу руху складових оборотного капіталу підприємств варто використовувати такі ключові показники: коефіцієнт оборотності оборотних активів, коефіцієнт оборотності запасів, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, коефіцієнт оборотності грошових коштів, коефіцієнт завантаженості активів у обороті та інші. Крім цього, можна розраховувати інші показники, які допомагають удосконалити аналіз наявності та використання складових оборотного капіталу. Одним з основних завдань системи обліку, аудиту та економічного аналізу оборотних активів є оптимізація запасів на підприємстві. Запаси повинні бути в межах норм, встановлених керівництвом. Зайві запаси можуть призвести до скорочення прибутку і збільшення затрат на їх зберігання,

а недостатність запасів – до відмов у виробництві та втрати ринкової вартості матеріалів.

Отже, управління постачанням в ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» має потенціал для вдосконалення шляхом застосування нових стратегій та підходів. Основною метою є оптимізація витрат на придбання та зберігання запасів. Це можливо завдяки аналізу економічних показників, які дозволять зрозуміти рівень планових витрат порівняно з фактичними витратами.

Бухгалтерам-аналітикам надається можливість вивчати причини відхилень та приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо оптимізації процесу постачання та зберігання запасів. Це дозволить підприємству ефективно управляти складовими оборотного капіталу та забезпечувати потреби у виробничих запасах, грошових коштах та управлінні дебіторською заборгованістю, враховуючи специфіку його діяльності.

3.2. Аналіз наявності та ефективності використання оборотного капіталу підприємства

Активи, які можна обернути в засоби платежу, становлять значну частку у всій сумі активів будь-якого підприємства. Вони є найбільш ліквідними та забезпечують рухомість капіталу, яка впливає на фінансові результати та стан підприємства в цілому протягом звітного періоду.

У процесі дослідження діяльності ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» виявлено, що аналіз фінансової діяльності здійснюється бухгалтером, який додатково виконує функції аналітика, оскільки утримання окремого економіста-аналітика на виробничій фабриці є витратною операцією. Також встановлено, що такий аналіз проводиться за потребою та має ситуативний характер, тобто залежить від конкретних виробничих завдань та управлінських вирішень.

Основна мета аналізу оборотних активів у виробничій галузі полягає вчасному виявленні та виправленні недоліків у керуванні оборотним капіталом

підприємства. Також важливо знаходити резерви для підвищення ефективності використання цих активів.

Аналіз оборотних активів на досліджуваному державному підприємстві включає в себе декілька ключових завдань:

- ✓ Розгляд складу та структури існуючих оборотних активів на підприємстві. Це допомагає зрозуміти, які саме ресурси є доступними для використання у поточній діяльності.
- ✓ Оцінка компонентів оборотних активів у динаміці та вивчення тенденцій їх змін з плином часу. Це дозволяє виявити, як оборотні активи змінюються та розвиваються з часом.
- ✓ Встановлення причинно-наслідкових зв'язків між наявністю оборотних активів, ефективністю їх використання та фінансовими результатами підприємства. Це сприяє зрозумінню, як оборотні активи впливають на фінансову стійкість та успішність підприємства.
- ✓ Виявлення можливих резервів для підвищення рівня використання оборотних активів на державному підприємстві. Це включає пошук шляхів оптимізації та покращення управління оборотними активами для досягнення більш ефективних результатів.

Для аналізу складових оборотного капіталу у діяльності виробничої фабрики використовують такі джерела інформації:

- Бізнес-план фабрики пластмасових виробів.
- Форма 1 «Баланс підприємства», зокрема розділ II, який охоплює оборотні активи.
- Аналітичні дані з бухгалтерського обліку (розділи 20, 21, 22, 23, 25, 26).
- Дані складського обліку, результати інвентаризацій та інші подібні матеріали.

Склад і структура складових оборотного капіталу мають значний вплив на фінансову стійкість виробничої фабрики. Це обумовлено тим, що складові оборотного капіталу можуть концентруватися на різних етапах операційного циклу, таких як постачання, виробництво або реалізація продукції. Галузева

специфіка фабрики та характер її виробничої діяльності відіграють ключову роль у цьому процесі. Наприклад, на підприємствах з високою матеріалоємністю елементи оборотного капіталу переважно зосереджені у виробничих запасах, тоді як на підприємствах з тривалим виробничим циклом значна частина оборотного капіталу знаходиться у незавершеному виробництві.

Для проведення детального аналізу компонентів оборотного капіталу за складом та структурою необхідно виділити основні ознаки їх класифікації:

1. Залежно від ролі в операційному (виробничому) циклі:
  - а) оборотні активи, пов'язані з виробництвом – запаси;
  - б) оборотні активи, пов'язані зі сферою обігу – готівкові кошти, дебіторська заборгованість тощо.
2. Залежно від сезонного характеру виробництва:
  - а) сезонні оборотні активи;
  - б) незалежні від сезонності оборотні активи.
3. Залежно від ступеня ризику, пов'язаного з їх розміщенням:
  - а) оборотні активи з низьким ризиком – грошові кошти, короткострокові фінансові інвестиції тощо;
  - б) оборотні активи з середнім ризиком – дебіторська заборгованість, виробничі запаси, готова продукція тощо;
  - в) оборотні активи з високим ступенем ризику – сумнівна та безнадійна дебіторська заборгованість, непродана готова продукція, залишки незавершеного виробництва, непотрібні для виробництва запаси, витрати майбутніх періодів тощо.

Аналіз компонентів оборотного капіталу підприємства за їх складом та структурою передбачає обчислення відсоткової частки кожного елемента оборотних активів та аналіз їх змін протягом часу. Важливо враховувати, що стабільність структури компонентів оборотного капіталу вказує на постійний режим виробничого процесу. У випадку ж значних змін у структурі складових оборотного капіталу можна говорити про нестабільність у виробництві та загальній діяльності компанії (див. таблицю 3.2).

Таблиця 3.2

Аналіз наявності і структури складових оборотного капіталу
ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» (тис. грн.)

Складові оборотного капіталу	Наявність, грн.			Структура, %		
	2022 рік	2023 рік	+ / -	2022 рік	2023 рік	+ / -
1. Оборотні активи, всього	3481	8385	+4904	100,0	100,0	-
в т.ч.:						
а) грошові кошти	1486	5101	+3615	42,7	60,8	+18,1
б) дебіторська заборгованість за продукцію	244	589	+345	7,0	7,0	-
в) інша дебіторська заборгованість	57	204	+147	1,6	2,4	+0,8
г) запаси, всього	1688	2451	+763	48,5	29,2	-19,3
з них:						
- сировина і матеріали	1346	2206	+860	38,7	26,3	-12,4
- незаверш. вир-во	-	-	-	-	-	-
- готова продукція	342	245	-97	9,8	2,9	-6,9
д) інші ОА	6	40	+34	0,2	0,5	+0,3
2. ОА за характером участі у операційному циклі:						
а) у сфері виробництва;	1688	2451	+763	48,5	29,2	-19,3
б) у сфері обороту.	1793	5934	+4141	51,5	70,8	+19,3
3. ОА за рівнем ризику розміщення:						
а) мінімальним;	1486	5101	+3615	42,7	60,8	+18,1
б) середнім;	1989	3244	+1255	57,1	38,7	-18,5
в) високим.	6	40	+34	0,2	0,5	+0,3

Аналіз структури та наявності складових оборотного капіталу у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» показує, що керівництво підприємства надає перевагу утриманню більшої частки оборотних активів в обороті, а не у виробничій сфері. Зокрема, цей показник у 2022 році становив 51,5%, а у 2023 році – 70,8%.

З точки зору ризику розміщення активів, виробнича фабрика зберігає значну частку оборотного капіталу з середнім рівнем ризику. Це є доцільним та обґрунтованим, особливо враховуючи складні умови воєнного стану в країні.

Наступним кроком у аналізі складових оборотного капіталу є визначення джерел їх утворення, а саме розрахунок обсягу власних оборотних активів (ВОА) у досліджуваній фабриці.

Цей показник обчислюється за допомогою наступної формули:

$$ВОА = \text{Власний капітал} + \text{Забезпечення наступних витрат і платежів} - \text{Необоротні активи}$$

Опісля визначається сума надлишку (нестачі) власних оборотних активів на підприємстві:

$$\text{Надлишок (нестача) ВОА} = ВОА - \text{Вартість запасів та величина витрат}$$

Для аналізу виробничої ситуації були виконані розрахунки на основі фінансово-господарської діяльності ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» (див. таблицю 3.3).

Таблиця 3.3

Оцінка величини власних оборотних активів

ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» (тис. грн.)

Показники	2022 рік	2023 рік	+ / -
1. Власний капітал	4540	8585	+4045
2. Забезпечення наступних витрат і платежів	-	-	
3. Необоротні активи	2598	2570	-28
4. Загальна величина запасів і витрат	1688	2451	+763
5. Наявність власних оборотних активів	1942	6015	+4073
6. Надлишок (брак) власних оборотних активів	254	3564	+3310

Проведений аналіз показав, що в аналізовані роки ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» має надлишок власних оборотних активів. Це свідчить про те, що компоненти оборотного капіталу виробничої фабрики здебільшого формуються за рахунок власних ресурсів. Враховуючи це, керівництву фабрики необхідно підтримувати поточну виробничу ситуацію та

ухвалювати ефективні управлінські рішення щодо збереження фінансування оборотного капіталу. Це є критично важливим для досліджуваного підприємства, особливо в умовах нестабільного бізнес-середовища та воєнного стану в економіці країни.

Розмір наявних складових оборотного капіталу та ефективність їх використання на виробничій фабриці мають значний вплив на кінцеві результати його діяльності.

Для оцінки ефективності використання оборотного капіталу та їх складових використовуються певні показники:

Коефіцієнт оборотності активів (к-сть оборотів) = Виручка від реалізації / Середньорічна вартість оборотних активів

Вважається, чим більша кількість оборотів, тим краще для досліджуваного підприємства і, відповідно, менша потреба в кількості необхідних оборотних активів.

Тривалість одного обороту (в днях) = 365 днів (за рік) / коефіцієнт оборотності активів

Зрозуміло, чим менша тривалість обороту наявних оборотних активів, тим швидше вони використовуються, тобто ефективніше.

Коефіцієнт ефективності використання оборотних активів = зміна виручки від реалізації / зміна середньорічної вартості оборотних активів

Прийнято, ситуація вважається більш кращою, якщо на підприємстві спостерігається тенденція до зростання.

У таблиці 3.4 представлено аналіз ефективності використання складових оборотного капіталу у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів», а також вплив різних факторів на зміну часу обороту цих складових.

Таблиця 3.4

Аналіз ефективності використання складових оборотного капіталу
ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» (тис. грн.)

Показники	2022 рік	2023 рік	+ / –	%
1. Виручка від реалізації	8110	12747	+4637	157,2
2. Середньорічна вартість оборотних активів	3481	8385	+4904	240,9
3. Коефіцієнт оборотності оборотних активів, разів	2,3	1,5	-0,8	65,3
4. Тривалість обороту оборотних активів, дні	156,7	240,1	+83,4	153,3
5. Коефіцієнт ефективності використання оборотних активів	–	–	–	0,7

З таблиці можна зрозуміти, що коефіцієнт оборотності оборотних активів у виробничій фабриці скоротився на 0,8 пункту, що є негативним показником для її функціонування. Це призвело до збільшення тривалості обороту оборотних активів на 83,4 дня (див. рисунок 3.1).

Для визначення впливу різних факторів на цю зміну використовувалася модель факторного аналізу, яка представлена наступним чином:

$$T(t) = 365 / (B / OA) = 365 \cdot (OA / B)$$

В результаті використання методу ланцюгових підстановок були здійснені розрахунки.

Таким чином, зазначене скорочення тривалості обороту стало можливим завдяки:

а) зміни середньорічної вартості оборотних активів:

$$\Delta T_B(t) = (365 \cdot (OA_{2023} / B_{2022})) - (365 \cdot (OA_{2022} / B_{2022})) = (365 \cdot (8385 / 8110)) - 156,7 = 377,4 - 156,7 = +220,7 \text{ дні.}$$

б) зміни виручки від реалізації продукції:

$$\Delta T_{OA}(t) = (365 \cdot (OA_{2023} / B_{2023})) - (365 \cdot (OA_{2023} / B_{2022})) = 240,1 - 377,4 = -137,3 \text{ дні.}$$

$$\text{Разом} = +220,7 + (-137,3) = +83,4.$$

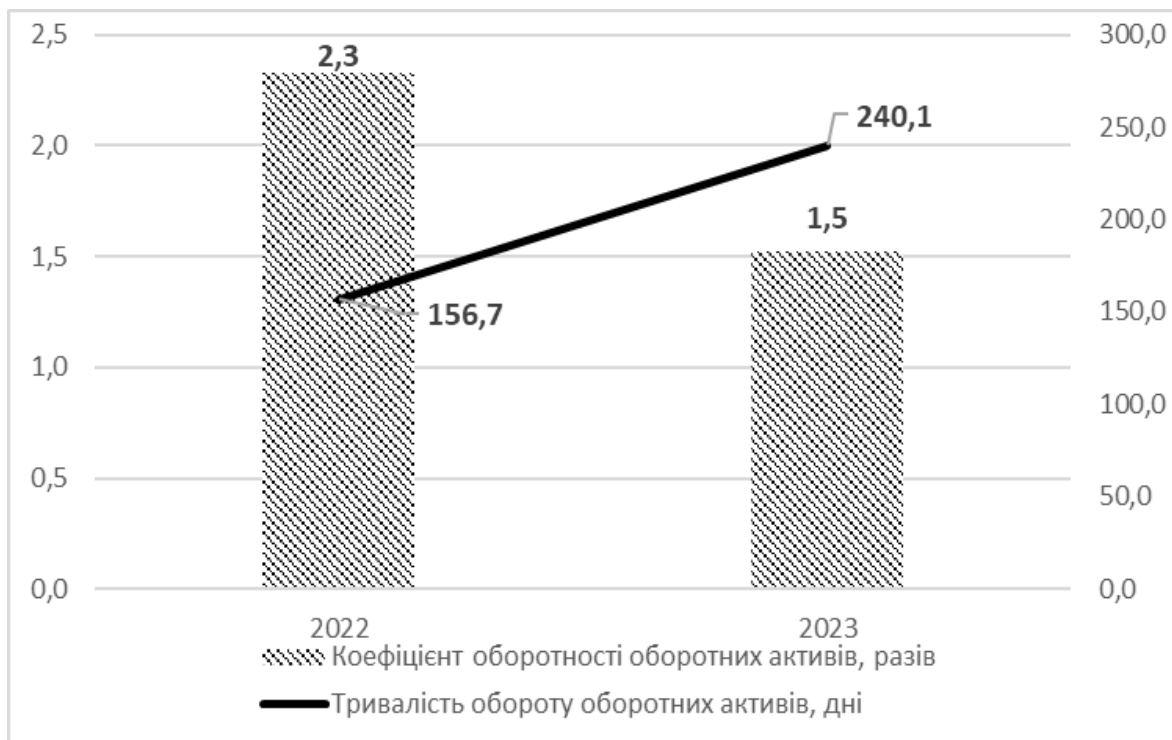

Рис. 3.1. Аналіз ефективності використання складових оборотного капіталу ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів»

Також отриманий коефіцієнт ефективності використання оборотних активів у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» ($0,7 < 1$) свідчить про швидше зростання вартості оборотних активів у виробничому процесі, ніж доходів від реалізації пластмасових виробів. Це свідчить про можливі проблеми в фінансово-господарській діяльності фабрики.

Загальний аналіз наявності та використання оборотних активів у виробничій фабриці показує, що структура оборотних активів є позитивною, а рівень їх використання у діяльності є помірним, що в цілому свідчить про задовільний стан справ у підприємства.

ВИСНОВКИ

У сучасній українській економіці успішна діяльність будь-якого підприємства неможлива без значного відсотка оборотного капіталу у його майні. Ефективне управління запасами, готівкою та вимогами до заборгованості є ключовим елементом загальної системи управління підприємством і вимагає точності та відповідності чинному законодавству.

Після завершення дипломного дослідження можна визначити наступні висновки та рекомендації:

1. Усвідомлення сутності оборотного капіталу має значний практичний зміст, оскільки полегшує роботу в будь-якому економічному середовищі. Чітке розуміння цього економічного терміну допомагає в управлінні та виявленні зв'язків між різними факторами виробничо-господарської діяльності. Це в свою чергу дозволяє ефективно використовувати фінансові ресурси та робити вірні економічні передбачення щодо управління складовими оборотного капіталу підприємства. Отже, під оборотним капіталом розуміють сукупність матеріальних та фінансових активів, які використовуються протягом виробничого циклу або одного фінансового року для забезпечення безперервності виробничо-комерційного процесу.

2. Для успішного керування складовими оборотного капіталу підприємства необхідно мати чітке уявлення про підходи їх класифікації. З огляду на досвід вчених-економістів у сфері обліку, аудиту та аналізу, складові оборотного капіталу можна розділити на кілька категорій: за формами функціонування в операційному циклі; за принципом організації та регулювання; в залежності від участі в кругообігу; з огляду на ступінь ліквідності; за характером фінансування; в залежності від ризику вкладених оборотних активів; за видами і т. д. Такий підхід до класифікації дозволяє систематизувати складові оборотного капіталу з метою їх ефективного і цілеспрямованого використання та управління.

3. Наразі оцінка наявних складових оборотного капіталу є ключовим аспектом у бухгалтерському обліку. Вибір оптимального методу оцінки

наявних складових оборотного капіталу ускладнений через існування різноманітних підходів та критеріїв оцінки. Якість та достовірність фінансової звітності наряду залежать від обраного методу. Тому дослідження існуючих класифікацій методів оцінки відіграє важливу роль як у теоретичному розвитку бухгалтерського обліку, так і у практичному застосуванні. Розглянуті методи, такі як історична собівартість, поточна собівартість, вартість продажу та теперішня вартість, мають свої переваги й недоліки. Вибір оптимального методу повинен враховувати особливості діяльності кожного підприємства.

4. Після глибокого аналізу сутності одного з основних видів оборотного капіталу, а саме запасів, можна зробити висновок, що вони в системі обліку є фізичною основою готової продукції. Вони представляють собою важливий компонент виробничого процесу, зберігаються для подальшого використання у виробництві, проходять різні етапи обробки та повністю передають свою вартість на виготовлену продукцію (роботи або послуги).

5. Проведено аналіз системи обліку та аудиту господарських операцій, пов'язаних з оборотним капіталом у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів», що показав, що обліково-контрольні процедури належним чином організовані. Згідно з чинним законодавством, ведеться повноцінний первинний облік складових оборотного капіталу, а також синтетичний та аналітичний облік запасів, готової продукції, дебіторської заборгованості та коштів. Паралельно з цим здійснюється ефективний зовнішній аудит з метою забезпечення їхньої безпеки і збереження.

6. У ході дослідження здійснено аналіз наявності складових оборотного капіталу у виробничій фабриці. Так, проведений аналіз структури та наявності складових оборотного капіталу у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» показує, що керівництво підприємства надає перевагу утриманню більшої частки оборотних активів в обороті, а не у виробничій сфері. Зокрема, цей показник у 2022 році становив 51,5%, а у 2023 році – 70,8%. З точки зору ризику розміщення активів, виробнича фабрика зберігає значну

частку оборотного капіталу з середнім рівнем ризику. Це є доцільним та обґрунтованим, особливо враховуючи складні умови воєнного стану в країні.

7. Також проведено оцінку рівня ефективності використання наявних складових оборотного капіталу у виробничій фабриці. Встановлено, що коефіцієнт оборотності оборотних активів у фабриці пластмасових виробів скоротився на 0,8 пунктів, що є негативним показником для її функціонування. Це призвело до збільшення тривалості обороту оборотних активів на 83,4 дня

8. Узагальнюючи слід виділити, що на основі проведеного дипломного дослідження питань, пов'язаних з системою обліку та аудиту оборотного капіталу у виробничій фабриці, а також економічного аналізу ефективності його використання, встановлено, що означені обліково-аналітичні процедури відповідають вимогам чинного законодавства. Аналіз наявності та використання складових оборотного капіталу у фабриці пластмасових виробів свідчить про задовільний стан справ. Підтвердженням цього є виявлена позитивна структура складових оборотного капіталу та помірним рівнем їх використання у виробничих процесах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Антоненко І.В., Нич О.І. Фінансовий аналіз: техніка розрахунків та моделювання економічних ситуацій: навч. посібник. Львів: Видавництво «Бескид Біт». 2009. 252 с.
2. Бетенко Л.О. Економічна сутність оборотного капіталу підприємства. *Бізнес-навігатор*. 2012. № 1 (16). С. 74-77.
3. Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.Н., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз. К.: КНЕУ. 2007. 592 с.
4. Блажевич О.Г., Мрищук В.Д. Сутність оборотних активів. *Науковий вісник Черкащини*. 2016. №1. С. 27-35.
5. Бланк І.А. Управління активами і капіталом підприємства. К.: Ніка-центр. 2003. 448 с.
6. Бондаренко О.С. Сучасні підходи до обліку дебіторської заборгованості у вітчизняній та зарубіжній практиці господарювання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 18. С. 36-39.
7. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. Житомир: ПП «Рута». 2009. 912 с.
8. Василенко В.О., Ткаченко Т.І. Виробничий (операційний) менеджмент: навч. посібн. К. : ЦУЛ. 2007. 532 с.
9. Васильків Л.С., Петровська М.В. Фінансовий аналіз: посібник. К.: Корпус. 2013. – 544 с.
10. Гангал Л.С. Основні проблеми та шляхи вдосконалення обліку дебіторської заборгованості. URL: <http://www.rusnauka.com/>
11. Демченко Т.А. Дослідження основних концепцій оцінки активів. *Актуальні проблеми економіки*. 2006. №3 (57). С. 97-102.
12. Демченко Т.А. Оборотні активи та їх відображення в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності. *Актуальні проблеми економіки*. 2007. № 9. 227 с.
13. Єрмач Н. Б. Фінансовий менеджмент. К.: Колос. 2017. 392 с.

14. Задорожний З.В., Гудзь Н.В., Денчук П.Н., Крупка Я.Д., Микитюк Н.Я., Починок Н.В., Романів Р.В. Фінансовий облік: підруч. Тернопіль.: Економічна думка ТНЕУ. 2017. 450 с.
15. Задорожний З.В., Панасюк В.М., Ковальчук Є.К., Бобрівець Л.Я. Облік і звітність за міжнародними стандартами. Тернопіль: Економічна думка. 2015. 340 с.
16. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.1999 р. URL: <http://www.ligazakon.ua>.
17. Измайлова К.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. К.: МАУП. 2001. 346 с.
18. Ілляш С.Д., Адамик В.Е., Сирота Т.П. Економіка і статистика компаній. Харків: ФВА. 2012. 288 с.
19. Інструкція «Про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій», затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 (зі змінами та доповненнями). URL: <http://www.ligazakon.ua>.
20. Кваша Н.В. Фінанси підприємств: посібник. Черкаси: ЮНВ-ДУ. 2011. 447 с.
21. Кіперман Г. Аналіз оборотних активів. *Фінансова газета*. 2010. №15. С. 12-15.
22. Кірейцев Г.Г. Фінансовий менеджмент: посібник. К. : ЦУЛ. 2006. 496 с.
23. Коблянська О.І. Методологічні аспекти обліку та аудиту дебіторської заборгованості. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2012. № 77-78. С. 28-34.
24. Коваленко В.В., Коваль В.В. Економіка підприємства. Херсон.: ТКУ. 2014. 352 с.
25. Крісуєс М.Н. Менеджмент : посібник. К. : Меч. 2018. 308 с.
26. Крупка Я.Д., Назарова І.Я. Облік міжнародних операцій: навчальний посібник. Тернопіль: «Крок». 2016. 216 с.

27. Лищенко О.Г., Бескота Г.М. Аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємством. Держава і регіони: журнал. Запоріжжя: Гуманіст. Ун-т «Запоріз. ін-т держ. та муніцип. упр.». 2009. №1. С. 114-117.
28. Лукина В.В. Актуальні проблеми формування теорії управління запасами : [монографія]. Суми. : АНУ. 2008. 213 с.
29. Маркар Э.А., Герасименко Г.П., Маркар С.Э. Фінансовий аналіз: посібник. К.: ФБК. 2011. 224 с.
30. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності». URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_013
31. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 18 «Дохід». URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_025
32. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси». URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_021
33. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 32 «Фінансові інструменти: розкриття та подання». URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_029
34. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка». URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_015
35. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів». URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_019
36. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки». URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_020
37. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
38. Нашкерська Г.В. Бухгалтерський облік : [навчальний посібник]. К. : Центр навчальної літератури. 2004. 464 с.
39. Олександренко І.В. Методичні підходи до діагностики оборотних активів підприємства. *Бізнес-Інформ*. 2014. № 2. С. 277-283.

40. Павленко О.П., Бурсук Г.Ю. Фінансовий аналіз оборотних активів та оптимізація джерел їх формування. *Молодий вчений*. 2017. № 10 (50). С. 981-984.
41. Палій В.Ф., Палій В.В. Фінансова статистика. К., 2008. 296 с.
42. Пеняк Ю.С. Формування та ефективність використання оборотних засобів сільськогосподарських підприємств: автореф. дис.канд. екон. наук. Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Херсон. 2010. 20 с.
43. Пилипенко І.І. Аудит. Методика документування: [Навч. пос.]. Київ. 2003. 457 с.
44. Поддєрьогін. А.М. Фінансовий менеджмент: підручник. К.: КНЕУ. 2005. 627 с.
45. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» (Із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів № 304 від 30.11.2000 р., № 363 від 23.05.2003 р., № 731 від 22.11.2004 р., № 1213 від 19.12.2006 р.) URL: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO10.aspx>.
46. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене Наказом Мінфіну України від 31.12.99 р. № 318. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.
47. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246. URL: <http://www.ligazakon.ua>.
48. Положення про порядок здійснення банками операцій з векселями в національній валюті на території України, затверджене Постановою Правління Національного банку України від 16 грудня 2002 р. № 508. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0174-03>.
49. Постанова Правління НБ України «Про затвердження положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні» від 29 грудня 2017 р. № 148. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
50. Примак Т.О. Економіка підприємства. К. : Вікар, 2006. 219 с.

51. Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів: Наказ Міністерства статистики України від 21.06.96 р. № 193. URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1041.2329.0>.
52. Пушкар М.С., Журавель Г.П., Литвин Ю.Я., Мельник В.Г. Теоретичні основи бухгалтерського обліку : навчальний посібник для студ. економ. спец. та післядипломного навчання. Тернопіль. 2012. 569 с.
53. Рубальський Г.Б. Теорія управління запасами. *Економіка підприємства*. 2009. № 12. С. 175-186.
54. Русак В.А. Фінансовий аналіз суб'єкта господарювання: посібник. Полтава. 2008. 309 с.
55. Сапожник Н.Г., Гальчин О.Н., Коробейник Л.С. Бухгалтерський облік і звітність [Текст]: посібник. Л. : КНО. 2015. 360 с.
56. Сікора І. Особливості оцінки оборотних активів на виробничих підприємствах. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2004. № 9. С. 13-18.
57. Сокіл Я.В. Бухгалтерський облік як сума фактів господарського життя. Житомир. 2010. 224 с.
58. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : [підручник]. К. : Алерта. 2006. 1080 с.
59. Усач С.А. Господарський контроль. Дніпро: «Мрія». 2018. 232 с.
60. Фабіянська В.Ю., Сverdзоленко І.Ю. Удосконалення обліку та контролю оборотних активів. *Економічні науки. Серія : Облік і фінанси*. 2015. Вип. 12(1). С. 357-366.
61. Фальченко О.О., Мардус Н.Ю. Процес подання та оприлюднення фінансової звітності підприємства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2017. Вип. 5 (11), ч. 2. С. 167-170.
62. Федак Л.М. Запаси підприємств: сутність та класифікація. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки»*. Хмельницький: ХНУ. 2012. № 1. С. 157-162.
63. Фурса О.С. Фінанси підприємств: навч. посіб. К.: МАУП. 2014. 328 с.

64. Шкроміда В.В., Василюк М.М., Гнатюк Т.М. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання. Івано-Франківськ. 2016. 219 с.
65. Шкроміда В.В., Шкроміда Н.Я., Кузишин ІМ. Міжнародні ініціативи розвитку інтегрованої звітності бізнесу. Сталій розвиток економіки. 2024. № 2(49). С. 153-156. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-24>
66. Ящук І.Д. Проблемні питання оцінки оборотних активів в бухгалтерському обліку. *Науковий вісник Державної академії статистики, обліку та аудиту*. Київ. 2012. № 1 (18). С. 114-119.

Підприємство **ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ПІДВОЛОЧИСЬКА ФАБРИКА
ВЛАСТМАСОВИХ ВИРОБІВ**

Дата (рік, місяць, число)
за СДРЧОУ

КОДН		
2024	01	01
00310261		
UA0194035010648866		
230		
22.29		

Територія **ТЕРНОПІЛЬСЬКА**

за КАТОТТГ

Організаційно-правова форма господарювання **Акціонерне товариство**

за КОСФДГ

Вид економічної діяльності **Виробництво інших виробів із пластмас**

за КВЕД

Середня кількість працівників **18**

Адреса, телефон **вулиця Д.ГАЛБИЦЬКОГО, буд. 73, Тернопільський, ТЕРНОПІЛЬСЬКА обл., 47800, Україна**

0983948025

Однієї валюти тв. грн. без додаткового знака (окрім розділу IV Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма №2), тривали показники якого виводяться в гривнях з копійками)

Складено (роботи починаю "ч" у відповідній клітинці)

за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності

V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на **31 грудня 2023** р.

Форма №1 Каз за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код радян	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
первісна вартість	1001	-	-
накопичена амортизація	1002	-	-
Незавершені капітальні інвестиції	1003	-	-
Основні засоби	1010	793	797
первісна вартість	1011	4 175	4 223
знос	1012	3 380	3 426
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1043	-	-
Гудвіл	1050	244	244
Відстрочені акціонерні витрати	1060	-	-
Зобов'язання коштів у централізованих страхових резервах фондів	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	1 569	1 569
Усього за розділом I	1095	3 598	3 678
II. Оборотні активи			
Залишки	1100	1 681	2 431
виробничі залишки	1101	1 346	2 206
незавершене виробництво	1102	-	-
готова продукція	1103	342	245
товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити переотрахованих	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцією, товарами, роботами, послугами	1125	244	589
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за віданням авансів	1130	24	24
з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахування доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інші поточна дебіторська заборгованість	1155	33	180
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 486	5 101
готівка	1166	-	-
рахунки в банках	1167	1 486	5 101
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частина переотрахованих у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах наслідкових витрат	1182	-	-

резерви незароблених грошей	1183	-	-
інші страхові резерви	1184	-	-
Інші обороти актива	1190	6	40
Усього за розділом II	1195	3 481	8 385
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Всього	1300	6 079	10 955

Позив	Код радян	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	22	22
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	1 434	1 434
власний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (накопичений збиток)	1420	3 084	7 129
Неоплачений капітал	1425	( )	( )
Пасивний капітал	1430	( )	( )
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	4 540	8 585
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податки зобов'язання	1500	-	-
Пенальні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	73	73
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань	1532	-	-
резерв збитків або резерв наліжних виплат	1533	-	-
резерв незароблених грошей	1534	-	-
інші страхові резерви	1535	-	-
Інвестиційні контракти	1540	-	-
Призовий фонд	1545	-	-
Резерв на виплату дивідендів	1550	-	-
Усього за розділом II	1595	73	73
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	329	649
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська зобов'язаність за довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1613	123	180
розрахунками з бюджетом	1620	606	1 160
у тому числі з податку на прибуток	1621	331	888
розрахунками зі страхування	1625	39	23
розрахунками з оплати праці	1630	207	127
Поточна кредиторська зобов'язаність за одержаними авансами	1635	-	78
Поточна кредиторська зобов'язаність за розрахунками з учасниками	1640	13	13
Поточна кредиторська зобов'язаність із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська зобов'язаність за строковою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені неоплачені доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	127	127
Усього за розділом III	1695	1 466	2 297
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
1700	-	-	-
V. Частина вартості активів відрахованого пенсійного фонду			
1800	-	-	-
Всього	1900	6 079	10 955

Керівник

Рижак Григорій Анатолійович

Головний бухгалтер

Воронко Оксана Анатолівна

Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Підприємство	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ПІДВОЛОЧИСЬКА ФАБРИКА ПЛАСТМАСОВИХ ВИРОБІВ	Дата (рік, місяць, число)	2024	01	01
			за СДРПОУ 00310261		

(найменування)
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2023 р.

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код ридика	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	12 747	8 110
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестраховування	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(6 110)	(4 761)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	6 637	3 349
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	328	1 485
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(1 824)	(1 677)
Витрати на збут	2150	(1)	(1)
Інші операційні витрати	2180	(207)	(207)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	4 933	2 949
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	-	-
Інші доходи	2240	-	-
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(-)	(-)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	4 933	2 949
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(888)	(531)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	4 045	2 418
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	4 045	2 418

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	4 283	3 404
Витрати на оплату праці	2505	2 476	2 397
Відрахування на соціальні заходи	2510	566	539
Амортизація	2515	78	61
Інші операційні витрати	2520	1 530	832
Разом	2550	8 933	7 233

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	20713	20713
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	20713	20713
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	195,29	116,74
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	195,29	116,74
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Рижак Григорій Анатолійович

Головний бухгалтер

Воронко Оксана Анатолівна

